

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské výchovy

**Příprava a realizace příměstského letního tábora
pro Dětský lesní klub sv. Františka**

Bakalářský projekt

Autor: Kateřina Doleželová

Vedoucí práce: Mgr. Marcela Roubalová Fojtíková, PhD.

Olomouc 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářský projekt vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne

.....

Poděkování

Velmi děkuji Mgr. Marcele Fojtíkové Roubalové, PhD. za odborné vedení mé práce, cenné rady a vstřícný přístup. Poděkování patří také mému manželovi za trpělivost a podporu, a Centru pro rodinu v Pavlovicích u Přerova, kde jsem mohla celý projekt zrealizovat.

Obsah

1	Specifika předškolního věku	9
1.1	Tělesný vývoj, motorika	9
1.2	Kognitivní rozvoj	9
1.2.1	Řeč	9
1.2.2	Matematické myšlení	10
1.2.3	Myšlení	10
1.2.4	Svědomí	11
1.2.5	Vnímání smrti	11
1.3	Sociální rozvoj	11
1.3.1	Vztah k dětem, dětská hra	11
1.3.2	Imaginární společník	12
1.3.3	Sexuální identifikace	12
2	Vliv pobytu v přírodě na rozvoj dítěte	13
2.1	O výchově v přírodě pohledem vybraných pedagogů	13
2.2	Vliv pobytu dětí v přírodě na vybrané aspekty jejich rozvoje	14
2.3	Charakteristika lesních mateřských škol	14
2.4	Doporučené vybavení pro pobyt dětí v přírodě	15
2.5	Pravidla pro pobyt v přírodě	16
3	Křesťanské hodnoty a jejich význam pro člověka	17
3.1	Religio jako vzájemný vztah	17
3.2	Sekularizace a náhradní varianty křesťanství	18
3.3	Religio uzdravující	19
3.4	Potřeba učit se vděčnosti	20
3.5	Religio v rodině	21
4	Centrum pro rodinu Ráj, z. s.	23
4.1	Cíle a poslání Centra pro rodinu Ráj	23
4.2	Historie Centra pro rodinu Ráj	24
4.3	SWOT analýza	26
4.3.1	Současnost	26
4.3.2	Silné stránky	26
4.3.3	Slabé stránky	27
4.3.4	Příležitosti	28
4.3.5	Hrozby	29
4.3.6	Závěry SWOT analýzy	29

5 Projekt	32
5.1 Předmět a cíle projektu	32
5.2 Struktura projektu	32
5.3 Cílová skupina projektu	32
6 Technické zabezpečení projektu	33
6.1 Potřebnost projektu	33
6.2 Charakteristika	33
6.3 Hodnocení jako zdroj informací	34
6.4 Personální zabezpečení	34
6.5 Materiální vybavení	35
6.6 Rozpočet	36
7 Program	38
7.1 PONDĚLÍ: Svět kolem nás	38
7.1.1 Řekni, jak se jmenuješ.....	39
7.1.2 Kdo má rád...?	39
7.1.3 Kreslíme „erb“ skupinky.....	40
7.1.4 Tvoříme pravidla (Příloha č. 3)	40
7.1.5 Tichá pošta.....	42
7.1.6 Roztávání ledu (Lacey a Gillespie a Bowman, 2015)	42
7.1.7 Čichové pexeso (Leblová, 2012).....	43
7.2 ÚTERÝ: Každý z nás je důležitý	43
7.2.1 Obtisk našeho těla	44
7.2.2 Jak vzniká duha?	44
7.2.3 Tvoříme duhu	45
7.2.4 Kdo jsem?	45
7.2.5 Puzzle	46
7.2.6 Mravenci (Leblová, 2012)	46
7.3 STŘEDA: Nic není samozřejmé	47
7.3.1 Za co můžeme děkovat?	47
7.3.2 Zeleninový salát.....	48
7.3.3 Keramika: Vyrábíme dárek pro rodiče a sourozence.....	49
7.4 ČTVRTEK: O věci nám svěřené pečujeme	49
7.4.1 Lesní pravidla.....	50
7.4.2 Tvoříme: lesní mandala	50
7.4.3 Kam co patří?	50
7.5 PÁTEK: Pomáháme druhým	51

7.5.1 Na andílky.....	51
7.5.2 Vyrábíme koktejly.....	52
7.5.3 Profese.....	52
Závěr	54
Použité zdroje	55
Literatura:	55
Legislativní dokumenty:.....	57
Internetové zdroje:.....	57
Seznam příloh.....	59

Úvod

Příměstský tábor, který tato práce popisuje, byl poprvé realizován v době od 24. do 28. července 2017 především pro děti od čtyř do sedmi let navštěvující dětský lesní klub Centra pro rodinu, kde jsem v době realizace tábora pracovala jako lektor programů a pastorační asistent pro rodiny Arcibiskupství olomouckého. Dětský lesní klub provozoval svoji činnost pouze během školního roku. Přes letní prázdniny jsme proto dětem nabídli příměstský letní tábor. Tento tábor se stal přemostěním mezi dětským lesním klubem fungujícím v rámci aktivit Centra pro rodinu a jeho následnou činností, kterou se stala dětská skupina zahajující svoji činnost v navazujícím školním roce.

Většina lesních mateřských škol, z jejíž koncepce dětský lesní klub vychází, je ovlivněna různými alternativními filosofickými směry. Dětský lesní klub Centra pro rodinu se proti tomuto pojetí vyhraňuje a nabízí dětem rozvoj v křesťanském duchu. Cílem projektu bylo připravit a zrealizovat příměstský letní tábor, který bude prožíván z převážné části venku a povede děti k prožívání křesťanských hodnot.

První kapitola této práce ukazuje specifika vývoje dětí v předškolním věku. Zaměřuje se na rozvoj tělesný a motoriku, dále pak na rozvoj kognitivní a sociální. Část kognitivního rozvoje je členěna na oblast řeči, matematiky, myšlení, svědomí a vnímání smrti. V oblasti sociálního rozvoje najdeme rozvoj vztahu k ostatním dětem a dětské hry, pojmy imaginární společník a sexuální identifikaci.

Druhá kapitola je zaměřena na vliv, který má pobyt v přírodě, na rozvoj dětí. Cituje vybrané pedagogy na toto téma, zmiňuje některé aspekty rozvoje dítěte. Dále pak ukazuje na existenci lesních mateřských škol a klubů a jejich činnost. Doporučuje materiální vybavení pro pobyt venku a nezapomíná ani na pravidla, která je nutné dodržovat.

Třetí kapitola hovoří o křesťanských hodnotách a jejich významu pro člověka. Definuje religio jako vzájemný vztah, ukazuje na sekularizaci, a také na to, jak současný člověk hledá náhradní varianty křesťanství. Konkretizuje hodnoty, se kterými dále pracuje a zdůrazňuje potřebu učit se, že nic, co dostáváme, není samozřejmé.

Ve čtvrté kapitole získáváme pohled na místo, kde se program uskutečnil, cíle a poslání Centra pro rodinu v Pavlovicích u Přerova. Tato kapitola hovoří také o historii Centra pro rodinu a jejím vývoji. V neposlední řadě pak ukazuje SWOT analýzu se zaměřením na současnost Centra pro rodinu, její silné i slabé stránky, příležitosti a hrozby. V závěru pak nalezneme konkrétní závěry a návrhy.

Pátá kapitola je zaměřena na projekt, který v Centru pro rodinu byl realizován. Ukazuje jeho cíle, strukturu i cílovou skupinu.

V šesté kapitole nalezneme konkrétní technické zabezpečení projektu: jeho potřebnost, charakteristiku a možnosti hodnocení. Dále také personální a materiální zajištění projektu a jeho rozpočet.

Stěžejní sedmá kapitola se věnuje programu celého příměstského tábora, hovoří o jeho jednotlivých dnech i celkové koncepci programu. Program začíná uvědoměním si světa kolem nás, vnímáním všeho krásného. Druhý den se učíme vnímat sami sebe a druhé lidi, protože každý z nás je důležitý. Každý dostal dary a schopnosti, které může využívat, a dohromady tvoříme společenství, ve kterém si máme navzájem pomáhat. Středa je zaměřena na prožívání toho, že nic není samozřejmé, a na učení se vděčnosti. Čtvrtý den se snažíme učit o věci, které nám byly svěřené, pečovat. Závěr programu vede ke konkrétní pomoci ostatním.

1 Specifika předškolního věku

Dětský lesní klub je určen pro děti od tří do šesti, případně sedmi let. Horní věková hranice se odvíjí od odchodu dítěte do základní školy. Jedná se o období, ve kterém děti obvykle navštěvují mateřskou školu, období předškolní. (Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání § 34, odst. 1)

Říčan (2006, s. 119) vymezuje toto období věkem tři až šest let, Vágnerová (2017, s. 177) se shoduje s názorem, že jde o dobu, jejíž konec není určen pouhým věkem, ale především nástupem do školy. Někteří autoři (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 87) uvádí předškolní věk také v širším slova smyslu, tedy období od narození do zahájení povinné školní docházky v základní škole. Upozorňují však, že potřeby dětí v tomto časovém rozmezí nelze srovnávat. V užším slova smyslu také oni ukazují na věk, kdy dítě zpravidla navštěvuje mateřskou školu.

1.1 Tělesný vývoj, motorika

Během tělesného vývoje dochází především ke změnám proporcí: trup přestává být kulatým a stává se spíše plochým, můžeme více rozlišovat hrudník a břicho. Dochází k prodlužování postavy a také končetin. Důležitého pomocníka pro rozlišení, zda tělesný vývoj odpovídá věku, najdeme ve filipínské míře: dítě má být schopno přes vzpřímenou hlavu natáhnout ruku na ušní lalůček. (Říčan, 2006, s. 120)

Dítě se stává více obratné a rychlé, to vede také ke zlepšení jeho soběstačnosti. Předškolák je schopen se sám obléknout, provést hygienu nebo také zvládat jednodušší práci. Toto všechno jej přivádí ke zvýšenému vnímání sebe sama a rozvoji jeho sebevědomí. (Říčan, 2006, s. 121) Langmeier a Krejčířová (2006, s. 88) zdůrazňují, že právě rozvoj motoriky může silně ovlivnit, nakolik bude dítě v kolektivu oblíbené.

1.2 Kognitivní rozvoj

1.2.1 Řeč

V tomto věku bychom měli na dítě stále hodně mluvit, číst mu, odpovídat na jeho nekonečné otázky. Pomáháme tím rozvoji jeho řeči a inteligence. Tu už

dokážeme celkem spolehlivě změřit. (Říčan, 2006, s. 122-123) Dítě má řeč natolik oblíbenou, že jej často můžeme slyšet, jak povídá samo se sebou. V nekonečných variantách slyšíme od dítěte otázku „Proč?“ Dítě si také tímto způsobem utváří svoji vlastní představu o světě, svůj názor. (Říčan 2006, s. 119)

1.2.2 Matematické myšlení

Dochází k rozvoji prvních matematických vztahů. Říčan (2006, s. 121) popisuje, jakým způsobem umí dítě tohoto věkového období napočítat asi do deseti. Nejedná se pouze o mechanické opakování nebo odříkání, dítě si je vědomé, že pět je více než jedna a pokouší se řadit věci podle jejich velikosti.

1.2.3 Myšlení

Myšlení dítěte přechází z předpojmové (symbolické) úrovně na úroveň názorovou (intuitivní). (Lagmeier a Krejčířová, 2006, s. 90)

Myšlení však není stejné jako u dospělého. Říčan (2006, s. 123) ukazuje tři výrazné znaky:

Egocentrismus: nejedná se přímo o sobectví, jak si ho představujeme v dospělosti, ale o kognitivní egocentrismus. To, že druhý člověk má odlišný názor, jiný pohled na věc, chápe až dítě staršího věku. V praxi to může vypadat, že nás dítě jakoby neslyší nebo že uznává pouze svá pravidla. Právě z tohoto důvodu nebývají dětská přátelství příliš trvalá, „dva takoví egocentrikové se brzy dostanou do konfliktu.“

Magičnost: dítě si myslí, že má velkou moc. Jeho přání se tak v jeho mysli snadno mohou stávat skutečností, což může vést k nedostatečnému rozlišování skutečnosti a přání.

Antropomorfismus: „oživování“ neživých věcí, například kámen může cítit bolest. Velkým tématem tohoto věku je fantazie, často pak vzniká konfabulace, nepravá lež.

Vágnerová (2017, s. 178) doplňuje další znaky: fenomenismus, kdy dítě vnímá svět přesně tak, jak ho vidí. Dalšími znaky je prezentismus, svět je takový, jak jej vnímáme právě v této chvíli, a absolutismus, tedy že všechno, co je, je takto trvalé a provždy platné.

1.2.4 Svědomí

Podle Říčana (2006, s. 133) už batole prožívá vědomě hrdost, strach nebo ponížení. V předškolním věku přichází také svědomí. Dítě si je jasně vědomo, co má nebo nemá dělat, co je dobré a špatné. Toto vědomí jej přivádí také k pocitu viny. Zprvu můžeme vidět motivaci negativní. Jak ukazuje Kohlberg, až později je dítě schopno vidět motivaci pozitivní. Toto období nazývá stádiem prekonvenčního morálního myšlení (Vališová a Kasíková, 2011, s. 294). Dítě nejprve reaguje na příkazy dospělých, později se zamýšlí nad svým jednáním samo a nahlas jej komentuje. (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 95)

1.2.5 Vnímání smrti

Říčan (2006, s. 124) uvádí, že dítě se často zamýšlí nad smrtí. Má ji spojenou se strachem, zároveň je pro něj dobrodružstvím, které skrývá všechna tajemství. Nevnímá ji ale jako něco konečného, podle něj mrtvý znovu bude žít, proto také dítě smrt příliš netrápí. Vnímat smrt jako dospělý může dítě pravděpodobně kolem šesti let věku. (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 93)

1.3 Sociální rozvoj

Dítě mladšího věku je rádo ve své rodině, nyní už je pro něj ale „malá“. Chce objevovat „velký svět“, v tom mu může pomáhat například mateřská škola nebo různé kluby a mateřská centra. Snadněji se už orientuje v sociálních rolích, dokáže jiným způsobem reagovat doma vůči rodičům, jinak vůči učitelce nebo ostatním dětem. Langmeier a Krejčířová (2006, s. 94) popisují, že už nejde pouze o jednu konkrétní činnost, ale o provázanost činností, které spolu souvisí.

Ke slovu přichází podle Eriksona (2002, s. 232) iniciativa a aktivita. Ty vedou k větší samostatnosti dítěte, rozvoji jeho sebevědomí a nezávislosti. Upozorňuje ale také na jeho úskalí: „Nebezpečí tohoto stádia spočívá v pocitu viny, který plyne z uvažovaných cílů a z výkonů, do nichž se dítě pustilo ve své bujné radosti z nové pohybové a mentální síly.“ Na umění rodičů a vychovatelů pak částečně závisí, nakolik se bude dítě v životě obávat případných nezdarů.

1.3.1 Vztah k dětem, dětská hra

Ve vztahu k ostatním dětem dochází ke spolupráci, ale také k soupeření. Obojí dětem pomáhá objevovat sama sebe a ostatní (Říčan, 2006, s. 126) a obojí je

využíváno v dalším velkém tématu tohoto věku, v dětské hře. Ta už se nyní mění, je prožívaná jako důležitá, s velkým západem pro věc.

Hry jsou více propracované, dítě je více kreativní, více věci promýšlí, využívá schopnosti, které u něj narůstají. Cíleně staví propracované hrady z písku, rádo si hraje „na něco, na někoho“. Více rozlišuje barvy a ve velké oblibě má nůžky.

Dítě je při hře většinou uvolněné. „Hra má smysl sama o sobě“, (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 102) a můžeme ji využít jako prostředek, jak se dítěti přiblížit. Můžeme dítě při hře pozorovat, nebo ještě lépe se do hry aktivně zapojit. Více pak vidíme, co právě prožívá, s čím a jak si hraje, jaké jsou jeho potřeby nebo touhy, strachy nebo obavy.

Důležité jsou pohádky, kde dítě jasně vidí, že dobro zvítězí a zlo je potrestáno. Pohádky jsou pro děti bezpečným prostředím, kde jsou věci jasně a vždy platné. (Vágnerová, 2017, s. 190-191)

1.3.2 Imaginární společník

Často se především při hře setkáváme s tzv. imaginárním společníkem. (Říčan, 2006, s. 127) Langmeier a Krejčířová (2006, s. 103) uvádí, že se v tomto věku nejedná o žádnou patologii, o nic zvláštního, nad čím by se měli rodiče pozastavovat či dokonce se něčeho obávat. Dítě může pouze pociťovat nedostatek dětské společnosti, a tímto způsobem také procvičovat sociální role.

1.3.3 Sexuální identifikace

Velmi důležitou potřebou stále zůstává jistota rodiny jako místa, kde je dítě v bezpečí, kam se vždy může vracet, kde mu každý pomůže a podpoří. V rodině může také dítě utvářet vztah ke svým rodičům, identifikaci s nimi. Dítě si postupně vštěpuje to, jací jsou jeho rodiče, jejich prvky osobnosti, návyky, chování, jednání, prožívání apod. V úplné rodině také dochází k identifikaci sexuální, dítě si uvědomuje své mužství či ženství a učí se je přijímat a naplňovat. (Říčan, 2006, s. 135-136) Dítě v tomto věku také objevuje svoji sexualitu, Freud toto období označuje jako falické. U dítěte můžeme vidět masturbaci, nebo také „hru na doktora“. Je velmi důležité vysvětlit dítěti intimitu správným způsobem, aby nemohlo získat přílišným zakazováním dojem, že sexualita je něčím špatným nebo nečistým. (Říčan, 2006, s. 138)

2 Vliv pobytu v přírodě na rozvoj dítěte

„Ale kde nechybí učitelé a žáci, tam nemohou chybět ani knihy; totiž Boží knihy! Neboť velkou knihu stvoření, svět, mají vždy a všade před sebou všichni; necht' se tedy učit v ní čísti!“ (Komenský, 1992, s. 47)

Dětský lesní klub svatého Františka v Pavlovicích u Přerova je inspirován myšlenkou lesních mateřských školek a lesních klubů. Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých (§ 21) stanovuje délku pobytu předškolních dětí venku na přibližně dvě hodiny dopoledne, odpolední pobyt venku je upraven podle místních zvyklostí zařízení. Celý pobyt venku pak lze ještě zkrátit podle aktuálního počasí. Děti v dětském lesním klubu však mají možnost být venku většinu dne, jejich rodiče jsou totiž přesvědčeni, že pobyt venku je pro dítě věci velmi potřebnou a nenahraditelnou.

2.1 O výchově v přírodě pohledem vybraných pedagogů

Myšlenka, aby měly děti možnost vyrůstat v přírodě, nepatří pouze do 21. století. U Johna Locka (1984, s. 79) můžeme číst: „Jak nutné je zdraví pro naše počínání a štěstí, jak potřebná je silná tělesná konstituce schopná snášet nesnáze a únavu pro toho, kdo chce ve světě něco dokázat, je příliš zřejmé, než aby to potřebovalo nějakých důkazů“ a dále „Další věc, která prospívá zdraví každého, ale zvláště dětí, je hojný pobyt na volném vzduchu, a pokud možno co nejméně vysedávání u kamen, a to i v zimě“ (1984, s. 83). Popisuje (1984, s. 79) konkrétní příklady, jak děti vychovávat. Klade důraz na správné oblékání, tedy aby v žádném ročním období nebyly děti oblékány příliš.

Připojuje se k němu také Jan Amos Komenský (1992, s. 20), který vyzdvihuje přírodu jako jednu z věcí, kterou jsme dostali od Boha pro náš rozvoj. Říká, že o této „knize světa“ nikdo nemůže ani pochybovat, protože ji má denně každý z nás přímo před očima. Nazývá ji pramenem moudrosti, protože i ty nejlepší knihy, které člověk může napsat, jsou ve srovnání s přírodou „pouhými stružkami, které se plní dešťovou vodou ojedinelých pozorování“. Přírodu však přirovnává k podzemní propasti, která sama je zdrojem živých pramenů, nebo také oceánem nabízejícím mraky a dešť. Nabízí se tedy otázka, proč se učit z knih, když primárním zdrojem může být přímo

příroda. (Komenský, 1992, s. 49) Na toto navazuje právě myšlenka zrodu dětského lesního klubu v Pavlovicích.

O přírodě hovoří i Pestalozzi. (1903, s. 28) Uvádí, že dětem do věku pěti let necháváme všechny „požitky a dojmy z přírody“. Děti mohou vnímat svoji sílu, rozvíjet své smysly. Pak „jsou jako ovce v celých houfech stěsnány a nastrkány do zapáchajících jizeb. Celé hodiny, dny, týdny, měsíce a léta jsou nemilosrdně přikovány k pohledu na bídná, nepůvabná a jednotvárná písmena a k způsobu života, který je od dřívějšího stavu k zbláznění odlišný.“ Příroda přitom člověku nabízí všechny dobré věci a přivádí jej k „pravdě a moudrosti“. (1903, s. 30)

Jančaříková a Kapuciánová (2013, s. 9) ukazují „léčbu přírodou“ neboli „zelenou terapii“. Dospělý člověk tuto možnost využívá zcela spontánně, bezděky, intuitivně. Když nás bolí hlava nebo se cítíme psychicky unavení, procházku nebo pobyt na zahradě považujeme za jednoduchou možnost, jak si odpočinout.

2.2 Vliv pobytu dětí v přírodě na vybrané aspekty jejich rozvoje

V dnešní době můžeme nalézt řadu výzkumů (Daniš, 2016), které zdůrazňují význam pobytu v přírodě. V této práci uvádíme pouze některé vybrané aspekty.

Pravidelný pohyb přináší možnost snižování rizika nadváhy a obezity. Není třeba zaměřit svoji pozornost na státy Ameriky, také v českém prostředí nalézáme trend rychlého občerstvení, svoji roli hraje genetika a celkový životní styl. Je však jisté, že pohybem venku můžeme mnohé faktory příznivě ovlivnit.

Pobyt venku zvyšuje odolnost imunitního systému. Nabízí dětem přirozenou možnost otužování, zvykání si na změny teplot.

Zelená barva, které je v přírodě skutečně dostatek, příznivě působí na naši psychiku, vnitřní harmonii. Pobyt venku tak snižuje napětí, stres, mentální únavu.

2.3 Charakteristika lesních mateřských škol

Vošahlíková (2010, s. 16) uvádí několik charakteristik lesních mateřských škol:

Děti v přírodě mohou vnímat věci všemi smysly, zapojovat své city a emoce. Skrze přirozený pohyb získávají větší dovednosti v oblasti hrubé i jemné motoriky.

Velkou výhodou vidí v tom, že není třeba mít připravené velké množství pomůcek nebo hraček. Dítě samo dobře vnímá, co všechno mu příroda nabízí, co vše může použít ke své hře nebo činnosti. Příroda tak vede k rozvoji jeho fantazie a kreativity.

Upozorňuje na nenahraditelnou možnost přímé zkušenosti, která je výraznější než zkušenost zprostředkovaná. Zážitková pedagogika nabízí možnost vnímat a prožívat své tělesné hranice, a také pomoc druhým dětem. Toto může být velmi důležité zvláště v dnešní době, kdy jsou matky mnoha dětí úzkostné a své děti hlídají na každém jejich kroku.

V neposlední řadě umožňuje pobyt venku možnost vnímat krásy přírody, rozvíjet estetiku, ale také si uvědomovat, že nic není samozřejmé, že mnohé věci jsou darem, nejsou nevyčerpatelné, a podle toho se s nimi také učit zacházet.

2.4 Doporučené vybavení pro pobyt dětí v přírodě

Při pobytu venku je zapotřebí počítat s tím, že se může změnit počasí, dítě si bude chtít hrát uprostřed louže nebo na sebe házet opadané listí, případně upadne a způsobí si zranění. Proto je zapotřebí na tyto věci myslet předem. V kontextu s lesními mateřskými školami se můžeme setkat s následující větou: „*Es gibt kein schlestes Wetter, sondern nur unangemessene Kleidung*“¹. (Waldkindergarten, 2017)

Vzdělávací centrum TEREZA (Jděte ven, 2017) nabízí praktické rady, jak se na pobyt venku připravit:

Abychom měli potřebné věci kam dát, každé dítě má svůj batůžek.

Děti potřebují pravidelně jíst a pít. Je dobré vzít s sebou malou svačinku, stačí ovoce nebo zelenina, a láhev s pitím.

Pokud nechceme chodit pouze po vyznačených cestách, musíme počítat s tím, že se dítě ušpiní. Do batůžku patří náhradní oblečení. Při oblékání dítěte myslíme také na případné změny počasí, proto oblékáme dítě tzv. cibulovitě, v několika

¹ Neexistuje špatné počasí, pouze nevhodné oblečení. Vlastní překlad.

vrstvách tenčího oblečení, které můžeme podle potřeby oblékat nebo svlékat. Jako prevenci přisátí klíštěte nebo bodnutí hmyzem dáváme dětem dlouhé kalhoty a trička.

Kromě věcí, které mají u sebe děti, bere s sebou některé věci také dospělý. Ty má většinou u sebe v batohu, případně bere pojízdný vozík.

V přírodě může dojít ke zranění, nezapomínáme na lékárničku a mobilní telefon s kontakty lékaře a rodičů dětí. Proti dešti může posloužit velká plachta, na sezení použijeme karimatku.

2.5 Pravidla pro pobyt v přírodě

Při pobytu v přírodě je nutné domluvit se s dětmi na konkrétních pravidlech: (Vošahlíková, 2010, s. 55)

Dítě nesmí bez svolení odejít, zůstává na dohled či doslech dospělého. Pokud na něj dospělý zavolá jménem, dítě vždy odpoví. S nikým z lesa neodchází, ani s člověkem, kterého zná.

Pokud dítě pracuje s nožem nebo pilou, musí sedět, zpočátku pracuje s ostrými nástroji, pouze pokud je nablízku dospělý.

S nádobím si dítě nehraje, je určeno na jídlo. Po jídle dáme všechny odpadky na určené místo, nenecháváme je v lese. Jíme pouze věci, které jsme si přinesli s sebou. Pokud v lese najde dítě věci, které chce sníst, musí počkat na svolení dospělého. Hub se nedotýkáme rukou, pouze klacíkem.

Nelezeme na klády a hromady dříví. Větve a jiné předměty nosíme opatrně, dbáme na to, aby nebyly ve výšce očí.

3 Křesťanské hodnoty a jejich význam pro člověka

Řada lesních mateřských škol vychází z alternativních směrů, např. waldorské pedagogiky, daltonského plánu, Montessori pedagogiky a jiných. Dětský lesní klub v Pavlovicích u Přerova se proti tomuto pojetí vyhraňuje. Vychází z křesťanských hodnot a tyto hodnoty se také snaží předávat dál. Domnívá se, že duchovní život je pro člověka důležitý. Zároveň působí ve vesnici, kde je prožívání křesťanství bráno mnoha lidmi jako přirozená součást jejich života, podobně je tomu také u klientů Centra pro rodinu.

Každý člověk je jedinečný, každý vnímá věci odlišným způsobem, nejinak je tomu s věcmi, které člověka přesahují. To, co je pro jednoho přirozené, je pro jiného nepředstavitelné. (Říčan, 2002, s. 155-157) Děti často přirozeným způsobem přijímají to, co jim nabízí a svým životem ukazují jejich rodiče. Stejně je tomu také v oblasti prožívání posvátného. Nemusí se přitom jednat přímo o konkrétní prožívání víry nebo účast v některé z registrovaných církví. Často nacházíme prožívání v rodinách ve formě různých rituálů, dětských modliteb k andělům nebo vánoční návštěvě kostela. Ještě i dnes se můžeme setkat také s tradičním prožíváním víry, ze zvyku, nebo podle přání prarodičů. Centrum pro rodinu se snaží také svými aktivitami k předávání a prožívání víry přispět.

3.1 Religio jako vzájemný vztah

Český jazyk často používá pojem náboženství. V našem pojetí se více ztotožňujeme s Říčanem, (2007, s. 35) který uvádí latinské religio označující pojem náboženství jiným způsobem. Slovo religio, jež je odvozeno od ligare, můžeme podle něj ve volném překladu chápat jako vzájemnou vazbu. Slovník cizích slov (1996, s. 290) pak vykládá slovo religiozita jako zbožnost, nábožnost a sílu víry. Prožívání víry pak pro nás znamená konkrétní vztah mezi člověkem a Bohem, který je vzájemný.

Stríženec (in Stríženec 2003, s. 15) upozorňuje, že se pojem religiozita často překrývá s pojmem spiritualita. Religiozita je však chápána jako užší pojem, má jasnou formální strukturu, je spojena s náboženskými institucemi, učením a rituály. Spiritualitu předkládá jako individuální prožitek, který souvisí s osobní transcendencí, je v něm zdůrazněna osobní zkušenost. Je odpovědí na touhu člověka.

Německý religionista Rudolf Otto ve své knize Posvátno (1998) hovoří o prožitku posvátna, který je přesašný, mimo naše smysly, tajemství, které budí bázeň a zároveň člověka fascinuje.

3.2 Sekularizace a náhradní varianty křesťanství

Religionista Mircea Eliade ve své knize Posvátné a profánní (2006) ukazuje, jak člověk současnosti ztratil smysl pro posvátno. Jeho světem je prázdno, jeho život je mrtvý, neukazuje druhým žádné poselství. Právě posvátno, které je zcela odlišné od každodennosti, přitom umožňuje, aby člověk našel „pevný bod“, díky němuž může získat orientaci v chaosu doby a život skutečně prožívat. Mnoho lidí dnes prožívá život ze dne na den, nevnímá hodnoty, které člověka mohou přesahovat. Už mladé lidi a dospívající můžeme pak nalézat v situacích, ve kterých nevidí smysl. Celý jejich život je pouhým přežíváním.

Stríženec (In Stríženec 2003, s. 10) ukazuje, že tato situace není pouze v České či Slovenské republice nebo Evropě, ale celosvětovou situaci popisuje podobně. Podotýká, že „modernizácia vedie k sekularizácii“² a snižuje se vliv, které v minulosti měly náboženské instituce. Tyto instituce větší či menší mírou ukazovaly společnosti směr, kterým je možné se vydat, ukazovaly svým působením hodnoty, ke kterým je možné směřovat. Stríženec však dále uvádí, že zároveň převážně u mladých lidí roste otevřenost k duchovním hodnotám. To, co ve společnosti nenalézají, hledají sami.

Za křesťanství, které bylo v dějinách Evropy samozřejmostí, se dnes hledá náhrada. To, co není společnosti dopřáno vlivem sekularizace, člověk hledá jinde (Říčan a Janošová, 2016, s. 17-19):

Podle astrologie je osud každého člověka zasán v řádu vesmíru. Najdeme zde všechny možné výklady věštění a karet, možnosti ukotvení svého života, hledání naděje.

Díky spiritismu můžeme komunikovat s těmi, kteří už s námi na zemi nejsou, kteří nám chybí, se kterými možná nemáme vyřešené určité životní situace. Můžeme dokonce nahlédnout na něco, co bude „potom“, ukojit tak svoji zvědavost nebo

² Modernizace vede k sekularizaci. Vlastní překlad.

zmírnit strach z budoucího a neznámého. Dobrotivé vyšší bytosti se s námi mohou setkat prostřednictvím andělské terapie. Zahojit rány a bolesti, které život přinesl, nabídnout smír a pokoj do srdce.

Pohanské obřady mohou být blízké všem, pro které něco znamená příroda. Prožívání roku pomocí novopohanských rituálů a slavností můžeme v různých formách nalézat právě v lesních školkách a klubech. Záchrana pro svět řítící se do neštěstí a záhuby může přicházet z jiných planet. Můžeme se také setkat s různými šamany, alchymisty, s bílou i černou magií. Různé možnosti nám nabízí přesah k něčemu, co je pro nás nepředstavitelné, co je nadpřirozené.

Myšlenka návratu člověka k posvátnu je velká, mnoho z lidí však duchovně „nezakotví“ a hledá v různých spirituálních hnutích a skupinách. Naništová (in Stríženec 2003, s. 151) popisuje tento jev jako „duchovní tuláctví“.

3.3 Religio uzdravující

Podle Junga je náboženství dokonce klíčem k psychoterapii, je přesvědčen, že „individuální náboženská zkušenost právě se svou ubohostí je bezprostředním životem, je tou teplou rudou krví, která dnes pulzuje“. (Jung, 2001, s. 72)

Maslow (2014, s. 156-157) ukazuje, jak uzdravující mohou mít vrcholné zážitky účinky na člověka. Hovoří o sedmi rovinách: V první z nich ukazuje odstranění příznaků, především neurotických. Dále hovoří o změně člověka v názoru na sebe sama, o jakémsi sebezpřijetí, kladném sebehodnocení. Zmiňuje také možnost změnit názor na někoho druhého a na svět jako celek. V neposlední řadě se může v člověku rozvíjet kreativita a tvůrčí schopnosti. Vrcholný zážitek zůstává pro jedince důležitým po celý život. Přeje si a usiluje o to, aby se znovu opakoval. Na závěr mluví o naději, o tom, že celý svět se stává lepším. I když je stále plný všedních dnů, které přináší obyčejnost, obvyklost, nebo i bolest a utrpení, je v něm také krása, radost, pravda, добрota. Život má přes všechny jeho překážky nezměrný smysl.

Ve stejném smyslu ukazuje prožívání víry také Smahel: (2010, s. 123) „Věřící člověk procházející samozřejmostmi všedního dne se vyznačuje vědomím toho, že je nesen (...). Věřící člověk využívá kladně svých schopností a vloh a jeho

charakteristickým znakem je životní odvaha (...). Je v něm totiž zakořeněna velikonoční pravda, že po smrti následuje zmrtvýchvstání.“ Velikonoční prožívání naší víry nás učí prožívat i těžké události našeho života s nadějí, která tyto těžkosti přesahuje.

Říčan a Janošová (2016, s. 53) upozorňují, abychom nezapomínali do spirituální roviny zahrnout také naše tělo. Právě ono je také něčím, co nás přesahuje, „tělo je jedinečný dar, který člověk dostává a za který je zodpovědný. A stěží bychom hledali v tomto světě předmět, o kterém by se dalo spíš než o lidském těle říct, že je posvátný.“ Myšlenkou posvátnosti lidského těla a lidské sexuality je známý také papež Jan Pavel II., který jí věnoval celé své dílo Teologie těla (2006). Také zde je zapotřebí si věci více uvědomovat, vnímat. Naše tělo si často uvědomujeme až ve chvíli, kdy nás něco bolí, jsme nemocní, něco nefunguje. Ochuzujeme tím sami sebe.

3.4 Potřeba učit se vděčnosti

Dnešní doba je dobou hojnosti. V živé paměti máme hrůzy 20. století nebo pohled na současné státy, ve kterých probíhá válka, hlad nebo smrtelné nemoci. Současná Evropa se v tomto vymyká. Lidé žijící v Evropě mnohdy ani netuší, že mají všechno, na co jen pomyslí, nejsou zvyklí trpět nedostatkem čehokoliv. Často a rádi zapomínají, že tomu někdy bylo jinak. Jak podotýkají Říčan a Janošová, (2016, s. 7) je načase chtít něco víc, než aby naše děti byly „zdravé, úspěšné a šťastně si užívaly všeho, co nabízí naše doba“. Je načase učit se zastavit, vědomě vnímat hojnost věcí kolem sebe a učit se být za ně vděční. „Chceme děti soucitné, připravené pomáhat druhým, hledače pravdy o světě, ve kterém budou žít, i pravdy o sobě, o vlastním nitru, o osobním poslání, které jim přejeme najít. (...) Chceme děti, které budou mít pro co žít.“

Mnoho inspirace můžeme nalézt u Maslowa, který upozorňuje na B-hodnoty³: (2014, s. 139) celistvost, dokonalost, dovršení, spravedlnost, živost, bohatost, jednoduchost, krása, dobrota, jedinečnost, snadnost, hravost, pravda, počestnost, skutečnost a soběstačnost.

³ B-hodnotami označuje Maslow takové, které nejsou deficientní, nedostatkové, pojmenovává je jako hodnoty bytí (2014, s. 20)

Stríženec (in Stríženec 2003, s. 25) zmiňuje také především smysl života, dále hovoří o rozvoji hodnot se zaměřením na hodnoty morální. Uvádí pocit bezpečí, rozvoj důvěry a v neposlední řadě uspokojení potřeby mezilidských vztahů.

I člověk, který nemá s náboženstvím nic společného, se občas zastaví, aby bilancoval svůj život, aby si připomněl, co krásného jej potkalo. Tradiční příležitosti jsou například Vánoce, konec občanského roku nebo narozeniny. Každá taková chvíle zastavení se, ohlédnutí a vzpomínky na dobré věci podporuje rozvoj naší vděčnosti. (Říčan a Janošová 2016, s. 45)

3.5 Religio v rodině

Smahel (2010, s. 33) upozorňuje na okamžik, ve kterém se poprvé s dítětem můžeme modlit. Není potřeba čekat na chvíli, kdy bude plně vnímat, co se kolem něj děje. Prožívání přítomnosti Boha, přítomnosti posvátna, může a má zažívat matka dítěte už při jeho početí. Matka je prvním člověkem, který předává svému dítěti zkušenost s Bohem: „Naděje v někoho, na jehož ustavičnou blízkost a pomoc je spolehnoutí, je v našem dítěti probuzena podstatně dříve, než dokáže říci své první slůvko“.

Stejně jako roste člověk, má růst i jeho duchovní život. Stríženec (in Stríženec 2003, s. 17-18) uvádí vývojová období podle Walese:

- období areligiózní do jednoho věku dítěte,
- od dvou do tří let období začátku religiozity, kdy dítě napodobuje činnosti matky,
- od čtyř do sedmi let období magické religiozity, ve kterém je zaměřeno na všechno, co je neobvyklé
- od sedmi, případně osmi, do dvanácti let období, ve kterém vnímá náboženství jako povinnost
- od dvanácti do šestnácti, případně sedmnácti let jako období kritické revize náboženských obsahů
- od osmnácti do dvaceti pěti let, kdy se vytváří vlastní názory na morální otázky, je zde nejčastější útek do ateismu
- od dvaceti pěti do čtyřiceti let období stabilní religiozity
- od čtyřiceti do šedesáti, případně sedmdesáti, let dochází k prohlubování vlastní religiozity

- od šedesáti, případně sedmdesáti, let je člověk vnímavější k otázkám smrti a věčného života.

S dětmi není potřeba mít na mysli složité teologické poučky. S dětmi prožíváme dětsky také víru. Ukazujeme Boha v maličkostech všedních dní, s jakousi samozřejmostí a lehkostí. Víra se vyznačuje radostí a láskou, a toto je nejdůležitější také pro malé dítě. „Bůh se o mne stará, má mě rád, vidí mě, zajímá se o mě“. (Smahel, 2010, s. 59)

4 Centrum pro rodinu Ráj, z. s.

Příměstský tábor pro dětský lesní klub byl poprvé realizován pod jménem a v prostorách Centra pro rodinu Ráj v Pavlovicích u Přerova. Jedná se o nestátní neziskovou organizaci, která se zabývá prorodinnými aktivitami. Do pravidelného programu patří například setkávání žen na mateřské dovolené, dětský lesní klub, keramika, modlitby matek, klub pro mládež, Montessori dílničky. Centrum organizuje tematicky zaměřené víkendy (pro matky a dcery, pro táty a děti), příměstské letní tábory a také mimořádné akce (Cestu pohádkovou říší, Probouzení a uspávání broučků). K dalším aktivitám patří také preventivní besedy v rámci primární prevence na základních školách a přípravy snoubenců na manželství. (Centrum pro rodinu Ráj)

Velkým projektem Centra pro rodinu Ráj je dětský lesní klub. Funguje pouze během školního roku, přes prázdniny byl jako navazující činnost realizován příměstský tábor. Tento tábor byl zároveň „vstupní branou“ do navazujícího školního roku, ve kterém se dětský lesní klub stal dětskou skupinou.

4.1 Cíle a poslání Centra pro rodinu Ráj

Centrum pro rodinu Ráj se opírá o myšlenku, že rodina má naprosto nezpochybnitelnou roli v životě každého člověka. Rodina je místem prožívání našich nejdůležitějších okamžiků, rodina má být zázemím a bezpečným prostorem. Společnost bohužel rodinu často podporuje jen málo. Vše, co Centrum pro rodinu realizuje, stejně jako ostatní Centra pro rodinu diecéze, by mělo směřovat k rodinám a jejich podpoře a prevenci patologických jevů, které se v rodinách mohou vyskytovat. Zvláštní pozornost by mělo věnovat rodinám mladým, které teprve hledají svoji cestu, rodinám s dospívajícími dětmi, sociálně slabým, početným rodinám a také seniorům. (Nagl, 2000, s. 11)

Mezi konkrétní cíle Centra pro rodinu patří:

- Centrum pro rodinu věří, že všechny rodiny mohou dobře fungovat, i když její členové prožívají těžkosti a problémy
- Centrum pro rodinu nabízí všem rodinám podpůrné programy, přednášky nebo poradenství

- Centrum pro rodinu je otevřeno všem „bez rozdílu věku, pohlaví, světonázoru a rodinného stavu“
- Centrum pro rodinu se snaží nabízet programy také rodinám neúplným
- Centrum pro rodinu nabízí volnočasové aktivity pro děti a mládež a také pro celé rodiny
- Centrum pro rodinu je místem, kde se mohou lidé po dohodě setkávat i mimo pravidelné programy. (Centrum pro rodinu Ráj)

4.2 Historie Centra pro rodinu Ráj

Centrum pro rodinu o. s. vzniklo registrací 18. června 2007, kdy došlo ke sloučení Mateřského centra Ráj a Centra pro rodinu pro přerovský děkanát. Děkanátem označujeme část olomoucké diecéze, do které patří několik farností. Děkanátní rodinné centrum má působit ve všech těchto farnostech, ať už programy přímo v centru, nebo programy terénními. Všechna Centra pro rodinu vznikala v děkanátech Olomoucké diecéze na přání arcibiskupa Jana Graubnera. Centrum v Pavlovicích u Přerova vzniklo mezi prvními, funguje od roku 2006. (Centrum pro rodinný život Olomouc, 2017)

V prosinci téhož roku se stalo Centrum pro rodinu také členem Sítě mateřských center. V této době mělo občanské sdružení osmnáct členů, programy centra navštívilo 240 rodin, za týden přišlo na různé programy 70–140 dětí i dospělých. (Výroční zpráva, 2008)

Mezi významné vize pro následující dva roky patřila možnost využívat potenciálu místních žen, kterým končila mateřská dovolená. Čtyři ženy byly během následujícího roku zaměstnány, kromě nich se na programech dále podíleli dobrovolníci. V listopadu 2009 byla otevřena pobočka Oáza v Přerově-Předmostí. Během tohoto roku Centrum pro rodinu realizovalo dva projekty Ministerstva práce a sociálních věcí: projekt „Život je dobrodružství – povídej!“ nabízel programy především pro manželské páry, návštěvníků programů tohoto projektu bylo 340, a projekt „Ráj pro vás a vaše děti“ pro rodiny s malými dětmi, do kterého bylo zapojeno 707 lidí. Neprojektové programy navštívilo 1106 klientů. (Výroční zpráva, 2009)

V roce 2010 se k předchozím připojil projekt „Otevřené dveře“. Ten nabízel programy pro děti a mládež. Kromě pobočky Oáza vzniklo také pravidelné setkávání matek v Domaželicích. Prostřednictvím investičního projektu Místní akční skupiny Záhoří Bečva „Stodola-místo, kde to žije!“ se stodola ve dvoře proměnila v multifunkční klubovnu nejen pro mládež a uprostřed dvora byl postaven stinný altán. Během tohoto roku navštívilo programy celkem 8534 lidí. (Výroční zpráva, 2010)

Roku 2011 se k ostatním přidal projekt „Hrou a pohybem – nudit se nebudem“, jehož prostřednictvím Centrum pro rodinu získalo velké množství pomůcek a her pro děti a byl upraven areál dvora a zahrada. (Výroční zpráva, 2011) V rámci stejného projektu postavilo Centrum pro rodinu nové maxipískoviště a dva domečky pro děti.

Rok 2012 přinesl značné omezení finančních prostředků, proto zanikly obě pobočky Centra pro rodinu, v Přerově-Předmostí i v Domaželicích. I přes finanční nedostatky v Centru pro rodinu nadále pracovalo devět zaměstnanců. Z předchozích projektů pokračoval pouze jeden („Otevřené dveře“), nově byl uveden projekt „Rodičovství od A do Z“. Počet registrovaných návštěv vzrostl na 6784. (Výroční zpráva, 2012)

V roce 2013 Centrum pro rodinu realizovalo své programy ve třech projektech: „Rodina – bezpečný přístav“, „Otevřené dveře“ a „Čas pro rodinu“. Od 1. ledna 2014 působilo Centrum pro rodinu jako spolek (Výroční zpráva, 2013). O rok později CPR zaměřilo svoji pozornost na získávání dobrovolníků, jejich počet přesahoval devadesát. (Výroční zpráva, 2014)

V roce 2016 vznikl dětský lesní klub. Do tohoto klubu rodiče přihlásili 12 dětí ve věku od tří do šesti let. Jeho činnost byla realizována tři dny v týdnu, později každý pracovní den od 8 do 16 hodin. O děti se staral jeden pedagog předškolního vzdělávání a jedna zdravotní sestra. Při odpoledním programu pomáhali dobrovolníci z řad mládeže druhého stupně základní školy.

Od 1. prosince 2017 došlo k odloučení Centrum pro rodinu, z.s. od Arcibiskupství olomouckého. Centrum pro rodinu se tak stalo právnickou osobou bez napojení na církev, další programy se proto týkají pouze aktivit realizovaných v rámci projektů.

4.3 SWOT analýza

4.3.1 Současnost

SWOT analýza Centra pro rodinu se snaží ukázat stav organizace v době před realizací projektu, na jejímž podkladě je vytvořen projekt Příměstského letního tábora pro dětský lesní klub.

Tabulka č. 1: SWOT analýza Centra pro rodinu v Pavlovicích u Přerova

Silné stránky Velké prostory obou budov Příjemné přilehlé prostory: dvůr, altán, zahrada, pískoviště Velké množství dobrovolníků Spolupráce s duchovním správcem a pastoračními asistenty pro rodinu Umístění ve vesnici Spolupráce s obecním úřadem, základní školou Pravidelné programy pro celé rodiny Odborní lektoři programů	Slabé stránky Slabá dopravní obslužnost Chybějící bezbariérový přístup Nedostatečná péče o dobrovolníky Nedostatečná supervize pracovníků
Příležitosti Systematická práce s dobrovolníky Rozvoj individuálního a rodinného poradenství Rozvoj dětského lesního klubu	Hrozby Změny financování a dotací Nebezpečí syndromu vyhoření u pracovníků Snížení počtu dobrovolníků

4.3.2 Silné stránky

Mezi silné stránky Centra pro rodinu patří především velké prostory, kterými Centrum disponuje, ať už se jedná o hlavní budovu fary nebo přístavbu multifunkční

klub Stodola. Budova nabízí několik větších místností pro větší skupiny, i menších, které působí velmi příjemně a harmonicky.

Mezi oběma budovami nalezneme prostorný dvůr, ke kterému patří maxipískoviště se dvěma domečky na hraní, houpačky a prolézačky, a především v létě ocení návštěvníci stinný altán. Za budovou Stodoly se nachází velká zahrada, jejíž součástí je několik ovocných stromů a připravené prostředí pro lesní klub.

K dalším silným stránkám Centra pro rodinu patří také velké množství dobrovolníků z řad mládeže i dospělých. Některé programy by bez nich Centrum nebylo vůbec schopno realizovat, v jiných programech jsou výraznou pomocí.

Centrum je lokalizováno vedle místního kostela. Nabízí tak možnost využití těchto prostor pro duchovní programy. K dispozici je místní duchovní správce farnosti, přímo v Centru pro rodinu působili v době projektu také tři pastorační asistenti pro rodinu.

Silnou stránkou je také celkové umístění Centra ve vesnici: v blízkosti najdeme obchod, obě budovy základní školy (první a druhý stupeň), školní družinu, mateřskou školu, knihovnu a obecní úřad. Toho Centrum využívá při mnoha jeho aktivitách, některé programy nabízí ve spolupráci s místním obecním úřadem nebo školou, jiné realizuje přímo v jejich prostorách.

V neposlední řadě patří mezi silné stránky pravidelné programy, některé z nich se konají už od počátku Centra pro rodinu. Část těchto programů vytváří odborníci především z oblasti pedagogiky, pedagogiky volného času, psychologie a duchovní různých církví. Mezi tyto programy patří také dětský lesní klub sv. Františka.

4.3.3 Slabé stránky

Slabou stránkou Centra pro rodinu vidíme především ve slabé dopravní obslužnosti. Obec Pavlovice u Přerova se nachází mezi městy Přerov a Bystřice pod Hostýnem. Z Přerova jezdí meziměstský autobus, cesta trvá přibližně dvacet minut. Do Pavlovic se dostaneme několikrát denně, komplikace vzniká, pokud se potřebujeme dostat z Pavlovic po skončení odpoledního programu: Autobus jedoucí v 18.44 účastníci programu nestihnou, na další pak musí čekat přibližně dvě a půl hodiny. Cesta autobusem z Bystřice pod Hostýnem trvá přibližně dvě hodiny.

Objekt nemá bezbariérový přístup. Při vstupu do budovy musíme překonat pět schodů a několik prahů, do prvního patra vede dlouhé točité schodiště. Toto vnímáme jako výrazně slabou stránku, nejen z pohledu osob se zdravotním znevýhodněním, ale také pro snadnější přístup pro malé děti a maminky s kočárky, kterých je mezi klienty Centra pro rodinu velký počet.

V Centru pro rodinu různými způsoby pomáhá asi šedesát dobrovolníků především z řad studentů. Domníváme se, že by péče o tyto dobrovolníky mohla být více systematická, pravidelnější a častější. V současnosti Centrum pro rodinu nemá koordinátora dobrovolníků ani nikoho, kdo by s nimi mohl více a pravidelněji komunikovat. Po skončení akce, na které dobrovolníci pomáhají, mají k dispozici občerstvení, toto je však jediná forma poděkování, která je jim poskytována.

V Centru pro rodinu vidíme jako slabinu přístup k pracovníkům Centra. Porady probíhají pouze před většími akcemi, což považujeme za nedostatečné. Častější a pravidelné porady mohou vést k lepšímu a kvalitnějšímu rozdělení úkolů a také ke zmenšení náročnosti práce pro zaměstnance. Mohou také vést k většímu rozvoji týmové spolupráce. Centrum pro rodinu nabízí pro své pracovníky možnost supervize, v praxi však probíhá pouze jednou za rok, kdy nejsou přítomni pouze pracovníci, ale také někteří dobrovolníci a dárci, což znemožňuje, aby supervize proběhla podle představ pracovníků.

4.3.4 Příležitosti

Část programů Centra pro rodinu je koncipována jako programy jednorázové, určené pro konkrétní příležitost. Některé programy však fungují delší dobu, zpravidla několik měsíců, poté z různých důvodů skončí. Jedním z těchto programů je také lesní klub, který funguje pouze během školního roku, v létě je jeho činnost přerušena. Velkou příležitost vnímáme v programu, který by nabídl činnost lesního klubu také během letního období.

Centrum pro rodinu různými způsoby podporuje asi šedesát dobrovolníků. Jedná se o velký počet především mladých lidí, kteří dobrovolně a nezištně věnují svůj čas, nápady a nadšení. Při tomto počtu dobrovolníků by byl pro Centrum přínosem jejich koordinátor. Ten by mohl mít na starosti nejen shánění dobrovolníků pro jednotlivé typy akcí, komunikaci s nimi, ale také následnou snahu o jejich rozvoj.

Jedna z pastoračních asistentek absolvovala kurzy pro poskytování základního poradenství pro rodinu, tuto možnost však využívá pouze okrajově. Přínosem pro Centrum pro rodinu by mohlo být rozšíření poskytování individuálního poradenství na základě předchozí domluvy.

4.3.5 Hrozby

Pracovníci Centra pro rodinu jsou v neustálém kontaktu s lidmi, kteří se rychle střídají a jsou denně ve velkém počtu. Ne vždy se pracovníkům dostává zpětná vazba, jak program fungoval. V Centru pro rodinu probíhají porady pouze před velkými akcemi, málo funguje týmová spolupráce, je realizován velký počet rychle se střídajících akcí a pracovníci mají k dispozici supervizi pouze jednou za rok. Všechny tyto faktory mohou vést k nebezpečí syndromu vyhoření.

Centrum pro rodinu se dlouhodobě snaží o bohatou nabídku aktivit pro rodiny. V tomto je finančně podporují následující organizace: Ministerstvo práce a sociálních věcí, Arcibiskupství olomoucké a římskokatolické farnosti děkanátu Přerov (do listopadu 2017), Úřad práce Přerov, obec Hradčany, obec Pavlovice u Přerova, město Přerov, firmy a individuální dárci. Ministerstvo práce a sociálních věcí poskytuje převážnou část příjmů. Případné změny ve financování by mohly výrazně omezit provoz Centra pro rodinu.

V současné době v Centru pro rodinu různými formami pomáhá asi šedesát dobrovolníků. Převážná část z nich tvoří studenti středních škol, kteří po ukončení studia budou pokračovat ve vzdělávání na vysokých školách, nebo nastoupí do zaměstnání, obojí však bude znamenat značné omezení jejich volného času. Pokud Centrum pro rodinu nebude pravidelně a systematicky získávat dobrovolníky nové, časem klesne jejich počet, což by pro Centrum znamenalo značné omezení počtu i kvality jejích aktivit.

4.3.6 Závěry SWOT analýzy

Rozlehlé prostory, kterými Centrum pro rodinu disponuje, i přilehlé prostory, mezi které patří maxipískoviště, dvůr, zahrada a altán, poskytují Centru pro rodinu možnost velkého využití pro další realizaci programů. Z rozlehlých prostor může Centrum pro rodinu nadále výrazně těžit. Zahrada a dvůr by mohly nově sloužit také jako prostor pro větší spolupráci se Základní a mateřskou školou. Blízkost kostela nabízí možnost rozšíření duchovních programů.

Umístění ve vesnici umožňuje výbornou spolupráci s blízkými institucemi, ať už Základní a mateřskou školou, ale především s obecním úřadem. Tyto vztahy by mělo Centrum pro rodinu nadále pěstovat a rozšiřovat.

Vyřešení dopravní situace Centrum pro rodinu ve svých rukou nemá, může však vzít v úvahu možnost posunout začátek některých programů na jinou hodinu, aby dopravní spoje na sebe lépe navazovaly. Při odpoledních a večerních programech je také možné zapojit dobrovolníky a nabídnout účastníkům programu hlídání dětí.

Centrum pro rodinu by mohlo více promyslet bezbariérovost celého prostoru. Na větší přestavby uvnitř budov pravděpodobně Centrum pro rodinu momentálně nemá dostatečné finance, nabízí se však možnost zkusit se zapojit do nějakého projektu, nebo získat sponzory. Centrum pro rodinu by mohlo více myslet na bezbariérovost ve venkovních prostorách, například odstraněním některých překážek (lépe rozmístit lavičky, odstranit ozdobné prahy apod.).

Velkou výzvou může být práce s dobrovolníky. Výrazně by pomohlo určit jejich koordinátora, všichni pracovníci i dobrovolníci by věděli, na koho se mohou obracet a přispělo by to k většímu klidu a lepší komunikaci. Jednou za dva měsíce by se mohli dobrovolníci setkat v pátek odpoledne, aby si promluvili, jaké akce Centrum pro rodinu v následujícím období nabízí, kdo z dobrovolníků by se chtěl zúčastnit a jakým konkrétním způsobem by se chtěl zapojit do programu. Toto setkání by mělo také neformální část, která by pro dobrovolníky zároveň sloužila také jako teambuilding, v této části by mohlo Centrum pro rodinu nabídnout občerstvení. Velkým přínosem by také bylo školení dobrovolníků, témata by mohlo být využití volného času dětí, burza her a aktivit pro akce s dětmi, školení první pomoci a jednou za rok také školení hlavních vedoucích táborů. Všechna tato opatření zároveň vedou k prevenci poklesu počtu dobrovolníků a může pomoci získávat dobrovolníky nové.

Práce s dobrovolníky může vést také k prevenci syndromu vyhoření u pracovníků. Výrazně by pomohla také častější a kvalitnější supervize, které by se účastnili pouze pracovníci a mohli také zadávat témata, která jsou pro ně skutečně potřebná.

Příležitostí je rozvoj dětského lesního klubu. Ten funguje pouze během školního roku, proto Centrum pro rodinu nabídlo možnost příměstského letního tábora. Může tak dojít k propojení dětského lesního klubu a dětské skupiny jako navazující činnosti v následujícím školním roce. Děti získají příležitost více se seznámit, navázat přátelství a lépe pak spolu pracovat v dalších činnostech.

5 Projekt

5.1 Předmět a cíle projektu

Předmětem projektu je tvorba a realizace programu příměstského letního tábora pro dětský lesní klub. Cílem je nabídnout dětem navštěvujícím dětský lesní klub program během letních prázdnin, kdy dětský lesní klub nefunguje. Program je vytvořen tak, aby co nejvíce korespondoval s běžným programem dětského lesního klubu. Většina dne probíhá venku, aktivity nejsou soupeřivé, mají vést k pocitu pohody a rozvoji kamarádství a spolupráce.

5.2 Struktura projektu

Žadatel: Centrum pro rodinu Ráj z.s., Pavlovice u Přerova

Personální zajištění: 12 vedoucích a praktikantů

Počet účastníků: 35 dětí

Délka trvání: 5 pracovních dní

5.3 Cílová skupina projektu

Cílovou skupinou tohoto projektu jsou děti od čtyř do sedmi let. Jedná se především o děti navštěvující během školního roku dětský lesní klub sv. Františka, který realizuje Centrum pro rodinu v Pavlovicích u Přerova, zbytek dětí tvoří jejich sourozenci a kamarádi.

6 Technické zabezpečení projektu

6.1 Potřebnost projektu

Jedním z projektů Centra pro rodinu je provoz dětského lesního klubu. Ten však funguje pouze během školního roku, jeho činnost končí v polovině června. Od září následujícího roku dochází ke změně a dětský lesní klub funguje v rámci projektu Evropské unie jako dětská skupina pro dvanáct dětí.

Tento projekt příměstského letního tábora má být propojením těchto dvou aktivit. Účastníky jsou především děti, které navštěvovaly dětský lesní klub a budou také patřit do dětské skupiny. Prostřednictvím tohoto příměstského letního tábora tak získávají další možnost trávit čas spolu, více rozvíjet vztahy mezi sebou a být tak lépe připraveni pro další společné období.

6.2 Charakteristika

Cílem tohoto příměstského letního tábora je propojení obou projektů Centra pro rodinu: dětského lesního klubu a dětské skupiny.

Celý příměstský tábor děti provází téma příroda. Pro někoho však může být příroda součástí běžného života, které není zapotřebí věnovat zvláštní pozornost. Proto je naší snahou přiblížit dětem přírodu tak, jak ji třeba neznají, zvláštní pozornost pak věnovat myšlence, že nic není náhodné nebo samozřejmé. Učit děti vnímavosti a pozornosti a také vděčnosti za vše, co dostáváme. To, čemu věnujeme pozornost, se nám stává bližším. To v nás dále může rozvíjet naši snahu a touhu se o přírodu kolem nás také starat a pečovat.

Příměstský letní tábor je určen pro děti od čtyř do sedmi let, převážně pro členy dětského lesního klubu a jejich kamarády. Dětský lesní klub funguje pouze během školního roku, následující školní rok má v rámci projektu Evropské unie fungovat jako dětská skupina. Příměstský letní tábor je propojením činnosti dětského lesního klubu a dětské skupiny.

Táborem děti provází pejsek a kočička. Jedná se o zvířátka, která jsou většinou dětem blízká. Pejsek s kočičkou každé ráno za dětmi přicházejí, aby je uvedli do tématu dne.

Odpoledne a večer patří dobrovolníkům. Na noc neodchází domů, ale v odpoledních hodinách připravují pomůcky pro následující den a upravují program podle aktuální potřeby (únava a nálada dětí, počasí). Večer je připravený program pro dobrovolníky: bazén, kostel nabízí možnost duchovního programu, hra na hudební nástroje, letní kino.

6.3 Hodnocení jako zdroj informací

Výraznou pomocí pro tvorbu programu je průběžné hodnocení činností. Součástí každé aktivity je zhodnocení: děti se ptáme, jak se jim činnost líbila, co konkrétně se jim líbilo nebo co by naopak změnilo. Zpětná vazba by měla u dětí trvat několik málo minut, přesto je velkým zdrojem informací. Po této zpětné vazbě je tak možné upravit aktivity pro následující den, aby byly co nejvíce efektivní, ale zároveň probíhaly v klidu a radosti pro děti i vedoucí.

6.4 Personální zabezpečení

Příměstský tábor byl poprvé částečně realizován zaměstnanci Arcibiskupství olomouckého, konkrétně třemi pastoračními asistenty pro rodinu, a jedním zaměstnancem Centra pro rodinu Ráj, z.s., zbytek tvořili dobrovolníci, především z řad studentů zdravotnických a pedagogických oborů. Dobrovolníci byli součástí projektu bez nároku na finanční odměnu, ubytování a stravu pro ně zajišťovalo Centrum pro rodinu z vlastních finančních zdrojů.

Dobrovolníci se mezi sebou znají, většinou z předchozích programů Centra pro rodinu. Projekt pro ně začíná už v neděli, kdy se podrobně seznamují s programem, s podmínkami a nepsanými pravidly Centra pro rodinu. Každý dobrovolník podepisuje a získává kopii Dohody o dobrovolnické činnosti. Tábor zaštiťuje hlavní vedoucí, která v Centru pro rodinu v době konání tábora pracovala jako pastorační asistent a lektor programů pro rodiny. O každou skupinku se stará jeden vedoucí starší osmnácti let, který má k dispozici další dva pomocné nepnoleté vedoucí. Součástí týmu příměstského tábora je také zdravotní sestra a kuchařka.

6.5 Materiální vybavení

Budova, ve které Centrum pro rodinu sídlí, je bývalou farou Arcibiskupství olomouckého, Centrum pro rodinu je zde v dlouhodobém pronájmu. Budova má dvě patra. V této práci popisujeme, jak vypadaly prostory v době konání příměstského tábora, v současnosti prochází areál rozsáhlou rekonstrukcí z důvodu zřízení dětské skupiny.

V přízemí nalezneme kancelář pro pastorační asistenty a ostatní pracovníky Centra pro rodinu. Během tábora není možné používat pouze tuto místnost, zbytek prostor je plně k dispozici. V přízemí je k dispozici prostorná tělocvična, dvě sociální zařízení a kuchyňka pro vedoucí. V tělocvičně jednu část tvoří zrcadlová stěna. Na zemi je koberec, podél stěn je několik matrací a sedacích vaků. Tato místnost slouží především pro odpočinkovou část programu.

V patře je možné se scházet na porady v sále, kde také přespávají vedoucí. V patře nalezneme k dispozici další sociální zařízení a sprchy a dvě herny. Obě herny jsou vybaveny hračkami a hrami určené dětem od 3 do 10 let. Hry a hračky jsou zdravotně nezávadné, všechny slouží k všestrannému rozvoji dětí.

Tvořivé dílně dominuje keramická pec, prostory jsou běžně využívány především pro kroužek keramiky. Najdeme zde ale také velké množství tvořivého materiálu: barevné papíry, lepenky, lepidla a nůžky, materiál pro výrobu svíček, různé druhy barev a štětců, kousky látek a pomůcky pro tvorbu šperků.

Ve dvoře je další budova s multifunkčním sálem a kuchyní. Patro je uzpůsobené pro odpočinek dětí. V budově je možné připravovat pro děti jídlo a sál pak slouží především jako jídelna. Kromě velkých stolů je zde maňáskové divadlo, velké množství polštářů, knih a hudebních nástrojů. Kuchyně disponuje dvěma elektrickými troubami a nádobím pro 70 lidí.

Kromě dvou budov je možné využívat prostor velkého dvoru s altánem, pískovištěm, množstvím prolézaček a dalších herních prvků, lanové centrum. Za budovou se odehrává většina programu na travnaté louce, která má asi 1000 m². (Centrum pro rodinu Ráj)

Převážnou část materiálu a pomůcek pro náš program není zapotřebí pořizovat, po domluvě s pracovníky Centra je možné používat pomůcky a materiál Centra, který je pro tvorbu programů k dispozici.

6.6 Rozpočet

Dobrovolníci v Centru pro rodinu pracují bez nároku na finanční odměnu, pro pastorační asistenty i pracovníky Centra pro rodinu je tento projekt součástí pracovní činnosti.

Zdrojem financí pro tento projekt jsou příspěvky účastníků: za jedno dítě 1100 Kč, v případě sourozenců je sleva na každé dítě 200 Kč. Od sponzora, kterým byla římskokatolická farnost Pavlovice u Přerova, projekt získal 5 120 Kč.

Část materiálů, které projekt využívá, je ze zdrojů Centra pro rodinu. Jedná se především o náklady na tiskárnu, kopírku, používání telefonů a některé drobné materiály pro tvoření, nůžky. V rozpočtu tedy najdeme pouze pomůcky, bez kterých by program nebylo možné realizovat. V převážné míře se jedná o tvořivý materiál, papíry, nůžky, lepidla a podobně.

V tabulce Finančního rozpočtu projektu příměstského letního tábora najdeme orientační ceny jednotlivých pomůcek a materiálu.

Tabulka č. 2: Finanční rozpočet projektu příměstského letního tábora

počet dní: 5					
počet účastníků	cena/dítě	1 100 Kč	dětí	27	29 700 Kč
	sleva	900 Kč	sourozenců	8	7 200 Kč
	cena/vedoucí	0 Kč	vedoucích	12	0 Kč
celkem lidí				47	

Cena komodit:

cena za oběd	60 Kč
cena za svačinu	15 Kč
cena za dopravu	40 Kč
odměna dětem	50 Kč
odměna vedoucím	300 Kč
vstupy	40 Kč
nájem za den	0 Kč

Příjmy:

platba za účastníky	36 900 Kč
sponzoři	5 120 Kč
granty	0 Kč
celkem	42 020 Kč

Náklady:

nájem	0 Kč
energie	1 500 Kč
obědy celkem	14 100 Kč
svačiny celkem	7 050 Kč
pitný režim	1 000 Kč
telefony, poštovné	300 Kč
tisk	500 Kč
výtvarný materiál	1 600 Kč
kancelářský materiál	1 800 Kč
zdravotní materiál	1 500 Kč
pomůcky k programu	2 000 Kč
odměny vedoucím	3 600 Kč
odměny pro děti	1 750 Kč
jízdné	1 880 Kč
vstupy	1 880 Kč
rezerva	1 560 Kč
náklady celkem	42 020 Kč

7 Program

Během celého týdne děti provází činnosti, které se opakují, proto je uvádíme v rámci pravidelného programu:

Tabulka č. 3: Pravidelný program příměstského tábora

7.30 – 8.00	příchod dětí – rodiče přivedou své děti do areálu Centra pro rodinu, kde děti převezmou vedoucí. Tato doba postupného příchodu je vyplněna volnou činností, děti si mohou vybrat, zda si chtějí hrát na písku, zpívat písničky s kytarou, malovat si nebo si hrát na zahradě
8.00	přivítání , téma dne, rozcvička, ranní program
9.30	svačina
9.45 – 12.00	dopolední program – v případě, kde je to možné, vedeme děti k samostatnosti a zapojujeme je do přípravy a úklidu pomůcek
12.00	oběd, modlitba
12.30 – 14.00	polední klid – v této době jsou dětem nabídnuty relaxační a odpočinkové činnosti, mezi které patří stolní hry, čtení pohádky, kreslení, povídání, relaxační hudba, zpívání s kytarou, míčové hry
14.00	svačina
14.15 – 15.45	odpolední program, rozloučení s dětmi – děti odchází průběžně podle potřeby rodičů v rozmezí 15.30-16.00, tuto dobu vyplňujeme volnou hrou na pískovišti nebo zahradě

7.1 PONDĚLÍ: Svět kolem nás

První den věnujeme seznamování a vytváření pravidel. Ukazujeme dětem prostřednictvím různých pokusů, jak funguje příroda, učíme je vnímat její krásu. V závěrečné části dne se zaměřujeme na význam ticha a zastavení se.

Protože je pondělí prvním dnem, kdy děti přichází, rodiče při příchodu odevzdají vedoucím kopii kartičky pojišťovny a prohlášení o bezinfekčnosti. Při této příležitosti také zkontrolujeme, zda platí kontakty a údaje, které rodiče uvedli při přihlašování dětí.

Na děti u brány vedoucí do areálu Centra pro rodinu už čekají vedoucí, kteří děti přivítají, zeptají se na jejich jména a uvedou je do areálu. Ukáží jim, kde si

mohou děti nechat své osobní věci a řeknou jim, do které skupinky budou patřit. Skupinky jsou záměrně vybrány podle způsobu, na který jsou děti většinou zvyklé z mateřských škol: jedná se o skupinku s názvem „Ježečci“, „Motýlci“ a „Berušky.“ Snažili jsme se také o to, aby byly skupinky rozděleny rovnoměrně z hlediska věku i pohlaví, sourozenci nebyli rozděleni do různých skupin.

Ve skupinkách se děti seznámí. Poslouží jim k tomu následující hry:

7.1.1 Řekni, jak se jmenuješ

Cíl: Děti řeknou nahlas své jméno, dokáží poslat míček jinému kamarádovi. Pochopí a dodržují pravidla jednoduché hry. Na závěr hry si pamatují jména tří kamarádů.

Pomůcky: Míček.

Časová dotace: 20 minut.

Pravidla: Děti sedí v kruhu tak, aby na sebe všechny viděly. Jedno z dětí drží v ruce míček a říká: Já jsem Markétka. Jak se jmenuješ ty? S těmito slovy míček kutálí po zemi dalšímu dítěti ze skupinky. Druhé dítě odpoví: Já jsem Dominik. Jak se jmenuješ ty? A posílá míček znovu dál. Vedoucí dbá na to, aby se všechny děti vystřídalily a aby mluvil vždy pouze ten, kdo má u sebe míček. V závěru hry míček uklidíme do připravené krabice.

7.1.2 Kdo má rád...?

Cíl: Děti si uvědomí, co mají rády. Ve správnou dobu reagují vzájemnou výměnou svého místa.

Pomůcky: Pro každé dítě židle.

Časová dotace: 20 minut.

Pravidla: Děti sedí v kruhu na židlích, které předem připraví vedoucí, aby na sebe navzájem viděly. Vedoucí stojí a nahlas říká: Dnes tu máme hodně dětí. Zajímalo by mě, jestli tu máme také někoho, kdo má rád řízek (banán, meloun...). Děti, kterých se tato sdělená informace týká, vstanou a navzájem si mezi sebou vymění místa.

Pokud mají děti zájem, mohou se ve vedení hry střídat. V závěru každé dítě svoji židli odnese na určený prostor uvnitř budovy.

7.1.3 Kreslíme „erb“ skupinky

Máme tři skupinky: motýlky, berušky a ježečky. My to mezi sebou víme, a také už víme, kam kdo patříme. Aby to ale mohl zjistit také každý, kdo se na nás třeba přijde podívat, vyrobíme si teď své vlajky.

Cíl: Všechny děti se zapojí do společné práce. Při práci spolu komunikují, půjčují si pomůcky. Děti správným způsobem používají pomůcky, dokáží si z nich vybrat, které jsou jim blízké. Reagují na otázky o zvířátkách, nepřekřikují se.

Pomůcky: Balící papíry s předkreslenými zvířátky podle názvů skupinek, temperové barvy, štětce, kelímky s vodou, prstové barvy, fixky, hygienické ubrousky.

Časová dotace: 30 minut.

Pravidla: Děti jsou rozdělené do skupinek. Každá skupinka dostane jeden papír, na kterém jsou předkreslené obrysy zvířátka podle názvu skupinky. Děti obrázek vymalují temperovými barvami. Dbáme na to a motivujeme děti, aby se v činnosti střídaly, komunikovaly mezi sebou a spolupracovaly. Děti mají k dispozici prstové barvy, pomocí nich otisknou palec na vymalovanou vlajku. Které z dětí umí psát, může se pod otisk palce také podepsat, případně svůj otisk nějak dokreslit fixkou. Použité pomůcky uklidíme do krabic. Na závěr si ve skupince řekneme, co o daném zvířátku víme, kde a jak bydlí, čím se živí, případně jestli jej někdo z nás už viděl.

7.1.4 Tvoříme pravidla (Příloha č. 3)

Aby nám tady všem bylo dobře, je dobré říct si, co máme nebo nemáme dělat. Pokusíme se je vytvořit společně.

Cíl: Děti rozliší základní dobré a špatné skutky, dokáží se rozhodnout pro ty dobré.

Pomůcky: Papír, psací potřeby.

Časová dotace: 60 minut.

Pravidla: Po seznámení se ve skupinkách zkusíme zamyslet, co a jak dělat, abychom se všichni na táboře cítili dobře. Necháme děti, aby samy říkaly své nápady, a zapisujeme je na papír. Snažíme se, aby měly možnost mluvit všechny děti. Nakonec všechny myšlenky zopakujeme, případně doplníme. Mezi nápady může být např.: Máme se rádi a neublížujeme si. Používáme slůvka „děkuji, prosím, promiň.“ Odpouštíme si. Nikam nechodíme sami. Když se nám něco stane nebo nás něco bolí, řekneme to. Pokud je nám smutno, můžeme přijít za vedoucími. Papír s pravidly upevníme na nástěnku v místnosti, kde jíme.

Po ukončení poledního klidu se shromáždíme uprostřed zahrady, před sebou má každá skupinka svoji vytvořenou vlajku. K dětem přichází dva vedoucí představující pejska a kočičku:

Kočička: Jéé, pejsku, já jsem si říkala, že bychom si dnes mohli spolu vyjít na zahradu – a teď se dívám všude kolem sebe, kolik je tu dnes dětí. Nevíš, pejsku, kde se tu vzaly a co tady dělají?

Pejsek: Kočičko, ty jsi zapomněla? To jsou přece ty děti, na které jsme se už dlouho tak moc těšili! Budou tady celý týden s námi!

Kočička: Hm, už si vzpomínám, máš pravdu, pejsku. My vás tu, děti, moc vítáme. Jsme rádi, že jste tu s námi. Pejsku, já už vím, kde se tu vzaly ty děti. Ale víš co, mě by zajímalo, jestli ví také ony, kde jsme se tu vzali my. My zvířátka, všechny rostliny, všechno to krásné, co je kolem nás.

Pejsek: Pss, kočičko! Hlavně jim to neprozrad' všechno najednou! Milé děti, o tom všem si budeme povídat celý týden. Že je kolem nás spousta krásných věcí, a že je moc zajímavé je pozorovat a také se o ně starat. Že je důležitý také každý z nás, a že si ty skvělé dary nemáme nechávat sami pro sebe. Dnes si vyzkoušíme spoustu věcí a možná díky nim více uvidíme, jak je ten svět kolem nás krásný a zajímavý.

Kočička: Abychom ty věci ale mohli vidět, musíme udělat jednu zvláštní věc. My často pořád někam běháme a hrajeme si. To je moc důležité, ale někdy přes to všechno nemáme čas na ostatní věci. Ta zvláštní věc, o které mluvím, znamená, že se někdy musíme zastavit a být potichu, více poslouchat a více si všímat různých věcí. Můžeme si to vyzkoušet v následujících hrách:

7.1.5 Tichá pošta

Cíl: Děti se ztiší. Dokáží vymyslet krátkou větu a pošeptat ji svému sousedovi. Děti respektují pravidla hry. Uvědomí si důležitost ticha a naslouchání.

Pomůcky: Bez pomůcek.

Časová dotace: 20 minut.

Pravidla: Děti sedí v kruhu. Jedno z dětí, které určí vedoucí, vymyslí krátkou jednoduchou větu. Tu pak potichu pošeptá svému sousedovi. Tento soused pozorně naslouchá, aby mohl co nejpřesněji větu, kterou uslyšel, předat dalšímu dítěti. Hra takto pokračuje až opět k poslednímu dítěti. To pak větu říká nahlas všem ostatním.

7.1.6 Roztávání ledu (Lacey a Gillespie a Bowman, 2015)

V přírodě najdeme spoustu zajímavých věcí, kterých si možná většinou moc nevíme. Jednou z nich je voda. Voda nemusí být jenom tekoucí. Vodu známe třeba i v zimě, kdy už sluníčko moc nesvítlí a všude kolem nás je velká zima. Tehdy se promění v led. Na jaře sluníčko znovu svítí hodně, a led roztává. Jak to vypadá, to si můžeme teď společně vyzkoušet.

Cíl: Děti společně pozorně pozorují, jak se chová led. V činnosti se střídají, dokáží krátkou dobu vnímat něco nového.

Pomůcky: Led z mrazáku v plastové krabici, velký podnos, sůl, barevný inkoust nebo potravinářské barvivo.

Časová dotace: 15 minut.

Pravidla: Plastovou krabici naplníme den předem vodou a necháme ji přes noc v mrazáku. Led vyklopíme na velký podnos a jeho povrch posypeme solí. Na tato místa pak dáme několik kapek barevného inkoustu nebo potravinářské barvivo. Můžeme pak pozorovat, co se s roztávajícím ledem stane. Sůl snižuje teplotu tuhnutí, proto se místo posypané solí rychleji roztává. Vytváří tak malé praskliny, do kterých se dostane inkoust nebo potravinářské barvivo, a zvýrazňuje tak proces, který vzniká.

7.1.7 Čichové pexeso (Leblová, 2012)

Zvířátka, o kterých si povídáme, mají často hodně dobrý čich, mnohem lepší, než máme my, lidé. Už zdaleka cítí, kde jim voní věci, které mají rádi. Co myslíte, dokážeme také my poznat všechny vůně?

Cíl: Děti dokáží soustředit svoji pozornost na čich. Rozpoznávají známé vůně.

Pomůcky: Kelímky, ve kterých máme připravené výrazně vonící věci: pomeranč, mýdlo, jablko, skořici, vanilku; šátky pro děti

Časová dotace: 30 minut.

Pravidla: Dětem zavážeme oči šátkem, dbáme přitom na bezpečnost, abychom nezakryli také nos. Před tvář jim postupně dáváme kelímky s ukrytými předměty, a necháme děti hádat, co je v kelímku ukryto.

7.2 ÚTERÝ: Každý z nás je důležitý

V úterý si více uvědomujeme sami sebe. Učíme se vnímat, že každý z nás je originál, je jedinečný. Ukazujeme dětem význam jména jako opaku anonymity. Uvědomujeme si své dary a schopnosti, učíme se druhého chválit. Odpoledne věnujeme tématu spolupráce, ukazujeme si, jak se jednotlivé schopnosti každého z nás doplňují, jak na sebe navazují. Učíme se, že tvoříme společenství, kde je každý z nás důležitý svojí jedinečností i tím, že dohromady tvoříme celek.

Přichází pejsek s kočičkou:

Pejsek: *Dobré ráno, milé děti! O čem jsme si včera celý den povídali? (Necháme děti odpovídat, případně doplňujeme.) Hm, tolik zajímavých, a hlavně krásných věcí! Já jsem moc rád, že máme kolem sebe tak krásnou přírodu!*

Kočička: *Dnes pro vás máme velký úkol. Příroda je krásná a důležitá, to je pravda. Ale já vím ještě o jedné věci. Krásný a důležitý je také každý z nás.*

Pejsek: *To bude, kočičko, asi nějak souviset s dnešním dnem, že ano? Od rána až do odpoledne si totiž budeme společně povídat o nás.*

Kočička: *O nás dvou, pejsku?*

Pejsek: Ale ne, kočičko! Budeme si povídat o lidech. O tom, jak je každý člověk jiný. Každý něco umí, a představ si to, každý umí něco jiného! A když to dáme dohromady, je z nás jedna velká skupina lidí, kde můžeme dělat věci společně. Každý můžeme udělat něco jiného a dohromady uděláme hrozně moc. Můžeme si navzájem pomáhat, a to je na tom všem úplně nejlepší.

7.2.1 Obtisk našeho těla

Cíl: Děti samy nasbírají přírodniny a dokáží je pokládat kolem těla kamaráda. Děti vidí rozdílné výsledky a uvědomí si, že každý člověk je jiný.

Pomůcky: Přírodniny, které necháme děti nasbírat na zahradě, karimatka nebo deka.

Časová dotace: 70 minut.

Pravidla: Dětem necháme dostatečný prostor, aby se mohly rozhlédnout v zahradě a nasbírat přírodniny, které se jim líbí. Poté děti rozdělíme do dvojic a trojic, podle věku dětí. Jedno z dětí si vždy lehne na karimatku či deku. Ostatní kolem něj pokládají přírodniny způsobem, který vytvoří obtisk těla. Ve skupinkách se všechny děti postupně vystřídají. Nakonec společně prohlédneme výsledné dílo a povídáme o tom, jak se nám to líbilo, jak jsme se cítili, když ostatní tvořili obtisk našeho těla, a naopak jak se nám tvořilo. Všimáme si, jak je každý obrys jiný, originální. Přírodniny nakonec rozmístíme zpět do prostoru, kde jsme je našli.

7.2.2 Jak vzniká duha?

Někdy se může stát, že uvidíme na obloze něco krásného. Když totiž svítí sluníčko, ale už pomaličku začíná pršet, na nebi se ukáže nádherná barevná duha. My si to teď společně vyzkoušíme.

Cíl: Děti pojmenují a vlastními slovy vysvětlí, k čemu slouží rozprašovač. Vyzkouší si manipulaci s ním, dokáží stříkat vodu do vzduchu. Pozorují a pojmenují barvy, které působením vody a slunce vzniknou.

Pomůcky: Rozprašovače s vodou.

Časová dotace: 45 minut.

Pravidla: Dětem ve skupinkách ukážeme, jak funguje rozprašovač naplněný vodou. Děti si pak samy zkusí stříkat vodu směrem do prostoru před sebou na louce. Necháme dětem dostatečný čas, aby mohly vnímat a pozorovat barvy, které působením vody a slunce vznikají. O celé aktivitě nakonec povídáme: Co se dětem líbilo, jaké barvy viděly.

7.2.3 Tvoříme duhu

Taková duha je nádherná věc. Má spoustu barev, každá z nich je jiná: červená, oranžová, žlutá, zelená, modrá a fialová. Každá z nich by byla krásná, i kdyby byla sama. Když se ale spojí dohromady, jsou ještě krásnější. Podobně je to i s námi. Každý z nás něco umí, je v něčem dobrý. Každý z nás umí dělat různé věci. Když se ale spojíme dohromady, můžeme těch věcí dělat mnohem víc!

Cíl: Děti trhají krepový papír na různě velké kousky. Podle předkreslené šablony tyto kousky přiřazují podle barev a na předkreslený vzor nalepí. Děti si uvědomí, že jednotlivé části tvoří celek.

Pomůcky: Papíry s předkreslenými obrysy duhy, lepidla, hygienické ubrousky, barevný krepový papír.

Časová dotace: 20 minut.

Pravidla: Dětem rozdáme papíry s předkreslenými obrysy duhy, děti pracují ve skupinkách. Na předkreslený obrys duhy děti lepí barevný krepový papír natrhaný na kousky (fialový, modrý, zelený, žlutý, oranžový, červený).

7.2.4 Kdo jsem?

Každý z nás je originál, každý jsme jiný. Můžeme se teď zamyslet nad tím, jací jsme, co umíme, co rádi děláme, a čím můžeme také třeba pomoci ostatním.

Cíl: Děti si uvědomí a pojmenují, co mají rády. Obkreslí svoji ruku na papír.

Pomůcky: Pro každé dítě bílý výkres A4, tužky, pastelky, fixky, voskovky.

Časová dotace: 60 minut.

Pravidla: Dětem rozdáme výkresy, dáme k dispozici různé druhy pastelek. Začneme s dětmi povídat o tom, jak umíme různé věci, jak je každý z nás jiný, a každý je důležitý. Potom necháme děti položit jednu ruku na papír a druhou rukou ji obkreslit. Mladším dětem pomáháme ruku obkreslit my. Přemýšlíme nahlas, co každý z nás umí a co má rád. Všechny tyto věci do nakreslené ruky můžeme nakreslit nebo napsat. Ve skupince pak přemýšlíme, jaké dary každý z nás dostal, a jak by je mohl používat pro ostatní.

7.2.5 Puzzle

Některé věci můžeme dělat sami, ale někdy potřebujeme rodiče nebo naše kamarády. Můžeme si vyzkoušet, jak je důležité dělat věci společně.

Cíl: Děti pochopí a dodržují pravidla hry. Nalézají dílky puzzle a složí z něj výsledný obrázek. Uvědomují si důležitost každého dílku.

Pomůcky: Pro každou skupinku velký obraz rozstříhaný na kousky jako díly puzzle. Balící papír, na kterém jsou obrysy puzzle předkreslené, lepidlo.

Časová dotace: 70 minut.

Pravidla: Děti pracují ve skupinkách, každá skupina má na zahradě vyhrazený svůj prostor. V trávě jsou rozmístěné dílky rozstříhaného obrazu – puzzle. Děti pro tyto dílky štafetově běhají – ve chvíli, když jedno dítě běží, ostatní čekají na jeho návrat, až poté můžeme běžet další dítě. Děti jednotlivé dílky hledají a přinášejí na určené místo, kde zbytek skupinky čeká. Děti, které právě nehledají, mohou průběžně přemýšlet a skládat přinesené dílky puzzle do obrazu. Na předkreslené obrysy nalezené dílky přikládají, a nakonec je přilepí lepidlem. Hra není soutěžní, v průběhu s dětmi mluvíme o tom, jaká dobrá věc je spolupráce a jak je každý dílek důležitý.

7.2.6 Mravenci (Leblová, 2012)

Mravenci, to je jedna velká rodina. Každý tady má své místo, kam patří, má svůj úkol. Bez jednotlivých mravenců by jejich společenství nebylo úplné. Také my si můžeme vyzkoušet, jaké to je.

Cíl: Děti se domluví ve dvojici na postupu spolupráce – ve dvojici komunikují. Formou hry rozvíjí jemnou motoriku.

Pomůcky: Papíry, tužky, hřeben, jablka.

Časová dotace: 40 minut.

Pravidla: Necháme děti, aby utvořily dvojice. Tyto dvojice mají za úkol dělat všechno společně, např. jednou tužkou namalovat housenku, učesat kamaráda, dát mu kousnout jablko.

7.3 STŘEDA: Nic není samozřejmé

V předcházejících dnech jsme si vyzkoušeli vnímat více svět kolem nás a také nás samotné. Třetí den se zaměřujeme na to, že nic není samozřejmé. Učíme se vděčnosti.

Ráno za dětmi přichází pejsek s kočičkou:

Pejsek: Dobré ráno, milé děti! Na dnešní den jsem se od začátku moc těšil. Už jsme se totiž naučili vidět věci, které máme kolem sebe. A naučili jsme se také vidět všechno dobré, co umíme, a že můžeme dělat věci společně.

Kočička: Pejsku, a to všechno je tady jen tak?

Pejsek: Kočičko, to není jen tak. Všechny ty věci jsme dostali jako jeden velký dárek. Všichni máme radost, když nějaký dárek dostaneme. Někdy dostaneme dárky na Vánoce, někdy na narozeniny. A všechny tady ty dárky – přírodu kolem nás a to, jací jsme my – jsme dostali opravdu jen tak, protože nás má někdo rád a protože chtěl, abychom z nich měli radost. A dnes se pokusíme za všechny ty věci poděkovat.

7.3.1 Za co můžeme děkovat?

Každý z nás má kolem sebe spoustu věcí, ze kterých může mít radost. Je dobré si to uvědomovat a učit se být vděčný.

Cíl: Děti si uvědomují, co je pro ně v jejich životě důležité, z čeho mají radost.

Pomůcky: Obrázky ze starých kalendářů, fotografie, výstřižky z časopisů, bílé velké papíry, nůžky, lepidla.

Časová dotace: 40 minut.

Pravidla: Dětem připravíme na stoly různé obrázky a pomůcky k vystřihování a lepení. Pak děti vybědíme, aby si vybraly obrázky, které se jim líbí, které pro ně něco znamenají nebo představují něco konkrétního z jejich života, za co by chtěly poděkovat. Každému dítěti dáme také velký bílý papír, na které vybrané obrázky bude nalepovat formou koláže.

7.3.2 Zeleninový salát

To, že máme jídlo, také není samozřejmostí. Také toto jsou dary, za které je dobré děkovat.

Cíl: Děti zeleninu umyjí pod tekoucí vodou, starší z nich ji dokáží nakrájet na kousky a dát do misek. Děti se zapojí do společné děkovné modlitby za jídlo závěrečným Amen, nebo připojí vlastní poděkování.

Pomůcky: Čerstvá zelenina (rajče, zelená a červená paprika, okurek, listový salát), nůž, prkénko na krájení, misky na hotový salát, umývadlo s tekoucí vodou.

Časová dotace: 70 minut.

Pravidla: Dětem ve trojicích rozdáme potřebné pomůcky a zeleninu. Nejdříve si ukážeme, co před sebou máme a k čemu to slouží. Vysvětlíme si, jakým způsobem zeleninu umýt, očistit a nakrájet, nakonec rozdělit do misek. Poté necháme děti, aby si postup samy vyzkoušely. Dbáme na bezpečnost, s nožem pracuje vždy jen jedno dítě ve skupince pod dohledem vedoucího. Na závěr s dětmi společně za jídlo poděkujeme například následujícími slovy: Dobrý Bože, děkujeme Ti za všechno dobré, co pro nás děláš a co nám dáváš. Děkujeme Ti také za toto dobré jídlo. Amen. Nakonec zeleninový salát sníme a použité nádobí s pomocí dospělých umyjeme.

7.3.3 Keramika: Vyrábíme dárek pro rodiče a sourozence

Celé odpoledne jsme se přesunuli do keramické dílny. Zde jsme ve skupinkách pod vedením dospělých vyráběli dárek pro rodiče a sourozence jako poděkování za to, jakou máme skvělou rodinu. K této činnosti jsme pozvali také externí lektorku keramiky.

Cíl: Děti si vyzkouší práci s hlínou – dokáží ji promnout v prstech, namočit do vody a vyválet. Za pomoci lektora vytvarují z hlíny výrobek. Samy jej natrou barvou nebo glazurou.

Pomůcky: Keramická hlína, voda, misky, válečky, štětce, glazury a barvy, hadříky, tupé nožíky a ozdobná vykrajovátka, keramická pec.

Časová dotace: 120 minut

Průběh: Děti rozdělíme do skupinek, aby v každé skupince byl někdo, kdo už se keramice věnuje. Ukážeme jim připravené výrobky pro motivaci, a vysvětlíme a ukážeme jim průběh celé činnosti. Děti pak za pomoci vedoucích hlínu namáčí ve vodě a tvarují ji v prstech a dlaních. Mohou použít válečky a hlínu vyválet, ozdobnými vykrajovátky nebo tupými nožíky získat konkrétní tvar. Nakonec výrobek natrou barvou nebo průsvitnou glazurou. Vedoucí pak výrobky vypálí v peci, aby stihly uschnout do pátku, kdy je děti předají svým rodinám.

7.4 ČTVRTEK: O věci nám svěřené pečujeme

Čtvrtek patří tématu starosti o věci, které jsme dostali. To, že nic není samozřejmé a všechny dobré věci dostáváme jako dar, za který máme být vděční, nás má vést také k uvědomění si, že je dobré o dané věci pečovat.

Dopoledne se všichni společně vypravíme do blízkého lesa. Cesta do něj trvá přibližně 30 minut. Tento čas nám poslouží k rozhovorům na témata: Jaké najdeme v lese rostliny a zvířata, jaké známe lesy a k čemu nám slouží, jak se o lesy starat. Před vstupem do lesa se zastavíme, abychom mohli ve skupinkách vytvořit Lesní pravidla.

7.4.1 Lesní pravidla

Cíl: Děti si uvědomí, jak se chovat v lese, rozliší dobré a špatné chování. Tyto myšlenky nahlas formulují.

Pomůcky: Papír, psací potřeby.

Časová dotace: 30 minut.

Pravidla: Děti ve skupinkách poprosíme, aby se společně s námi zamyslely a pokusily se vymyslet, jak se máme v lese chovat. Jednotlivé nápady děti říkají nahlas a my je zapisujeme na papír. Mezi vytvořenými pravidla mohou být následující: V lese nekřičíme. Neběháme za zvířátky. Zbytečně netrháme rostlinky. Nezahazujeme odpadky.

7.4.2 Tvoříme: lesní mandala

Cíl: Děti najdou a posbírají přírodniny. Dokáží je pojmenovat. Vytvoří z nich chodník, který přejdou s dopomocí dospělých bosýma nohama, přitom si uvědomují své pocity.

Pomůcky: Přírodniny, které si děti samy nasbírají v lese, klacky pro ohraničení prostoru.

Časová dotace: 80 minut.

Pravidla: Řekneme dětem, aby se kolem sebe pořádně rozhlédly a nasbíraly si věci, které se jim líbí (šišky, klacky, mech, listy apod.). Pomocí klacků ohraničíme prostor, ve kterém budeme tvořit. Necháme děti, aby toto místo vyzdobily podle svých představ pomocí přírodnin. Děti, které budou chtít, se mohou vyzout a celý vytvořený prostor projít bosýma nohama. Děti povzbuzujeme, aby nám říkaly, jak se cítí a jestli je pohyb po přírodninách příjemný.

7.4.3 Kam co patří?

Kolem sebe máme spoustu věcí. Některé z nich dál používáme, jiné musíme po použití vyhodit. Z velké části vyhozených věcí se ale dá vyrobit něco dalšího, proto je dobré odpad třídit. Tím, že můžeme věci používat znovu, pomáháme šetřit naši přírodu.

Cíl: Děti si zapamatují základní třídění odpadu. Rozliší papír, plast, sklo a bio odpad.

Pomůcky: Obrázky s různými druhy odpadu, papírové krabice s označením: papír, plast, sklo, bio odpad.

Časová dotace: 90 minut.

Pravidla: Dětem ukážeme různé druhy odpadu a vysvětlíme jim, jak se odpad třídí. Na louce rozprostřeme obrázky s různými druhy odpadu. Děti obrázky hledají a třídí je do správných krabic: papír, plast, sklo a bio odpad.

7.5 PÁTEK: Pomáháme druhým

Ve skupinkách si ráno zopakujeme, co všechno si pamatujeme z přechozího dne, co se nám nejvíce líbilo. Motivujeme děti, aby vědomě více vnímaly, co se kolem nich děje a učily se být za krásu stvoření vděčné.

Poslední den je zaměřen na konkrétní pomoc druhým. Poté, co jsme si všimli sami sebe a krásy stvoření, v pátek si všímáme druhých. Bez pomoci jeden druhému, bez vzájemné spolupráce, by se nám na světě žilo špatně.

7.5.1 Na andílky

Cíl: Děti si zapamatují dítě, které si vylosovaly. Děti během dne vymyslí a zrealizují aktivitu, která druhému udělá radost. Děti si uvědomí, že dobrý kamarád dělá dobré věci.

Pomůcky: Na papírcích napsaná jména dětí, košík.

Časová dotace: Vysvětlení 15 minut, aktivita průběžně celé dopoledne.

Pravidla: Do košíku dáme papírky, na každém z nich je napsáno jméno jednoho z dětí. Každé dítě si vylosuje jedno jméno (dětem, které neumí číst, jména potichu přečteme). Děti se během celého dne budou snažit tomuto vylosovanému dítěti dělat nějakým způsobem radost, pomáhat mu, být jeho dobrým kamarádem.

7.5.2 Vyrábíme koktejly

Cíl: Děti pojmenují jednotlivé pomůcky a vysvětlí vlastními slovy, k čemu slouží a jak s nimi pracujeme. Dokáží s pomůckami pracovat. V činnosti se střídají, pomáhají si.

Pomůcky: Sklenice, brčka, nůž, tácky, voda, sodovka, ledová tříšť, lístky máty a meduňky, čerstvé ovoce (pomeranč, jahody).

Časová dotace: 50 minut.

Pravidla: Dětem připravíme pomůcky a ovoce s bylinkami do skupinek po čtyřech dětech. Ukážeme jim všechny věci, zeptáme se, k čemu slouží, případně jim poradíme a ukážeme postup. Dbáme na bezpečnost při používání nože a sklenic. Děti si mohou samy vybrat, jaké ovoce a bylinky chtějí použít. Nakonec děti necháme, aby koktejl ochutnaly a řekly ostatním, co všechno do něj použily a jak jim chutná. Celou aktivitu provázíme myšlenkou vzájemné pomoci – děti si navzájem pomáhají při jednotlivých činnostech, doplňují se.

7.5.3 Profese

Cíl: Děti si zopakují a pojmenují profese, které ve společnosti pomáhají ostatním.

Pomůcky: Bez pomůcek.

Časová dotace: 30 minut.

Pravidla: Pracujeme ve skupinkách. Vedoucí těchto skupinek si předem připraví jednotlivé profese, které ve společnosti různými způsoby pomáhají druhým lidem (hasič, lékař, policie, učitel, prodavač, uklízečka...). Tyto profese pak jednoduchým způsobem ve skupince předvádí formou pantomimy, děti ve skupince profese hádají. Když některé z dětí profesi uhodne, o profesi si povídáme – jak ostatním pomáhá, jak je pro ostatní důležitá.

Pejsek: Kočičko, tak už je to tady, náš poslední den.

Kočička: Milé děti, chceme vám všem moc poděkovat za krásný týden, který jste tu s námi prožili. Teď už víme, že máme mít pořádně otevřené oči a srdce, abychom

viděli všechno, co nám svět kolem nás nabízí. Abychom dokázali vnímat všechny krásy, které nás každý den potkávají, a abychom si třeba nemysleli, že je to něco obyčejného.

Pejsek: Přesně tak. Protože to, co máme rádi, toho si potom také více všímáme a lépe se o to staráme. Všem nám přeju, ať se nám to vždycky v životě daří.

Závěr

Ve svém bakalářské projektu jsem se zaměřila na téma prožívání času dětí v přírodě, poznávání přírody, její krásy a darů, které nám poskytuje, to vše s pohledem, že dárce všeho dobra v našem životě je Bůh. Vznikl tak projekt, který se snažil toto prožívání nabídnout dětem předškolního věku. Tyto děti během školního roku navštěvovaly dětský lesní klub, který fungoval jako jeden z programů Centra pro rodinu v Pavlovicích u Přerova. Počátkem následujícího školního roku se tento klub měl změnit v dětskou skupinu, kterou by navštěvovaly stejné děti. Projekt příměstského letního tábora se tak stal propojením obou těchto programů.

V teoretické části práce jsem se zaměřila na specifika, která se týkají předškolního věku dětí, jejich tělesný rozvoj a motoriku, a také rozvoj týkající se oblasti kognitivní a sociální. Pokračováním byl popis důležitosti pobytu v přírodě a jejího vlivu na vývoj dětí, hovořila jsem o dětských lesních klubech a lesních školkách. Praktické informace jsem nabídla v části týkající se popisu, jak se na pobyt venku vybavit, na co nezapomenout a jaká při pobytu v přírodě dodržovat pravidla. V poslední části teoretických poznatků jsem se zaměřila na význam křesťanských hodnot, jejich prožívání a předávání dětem. Toto byl také jeden z cílů projektu: učit se vnímat věci kolem nás s vědomím, že nic není samozřejmé a že o věci, které jsme dostali, se musíme také starat.

V praktické části bakalářského práce jsem popsala místo, kde se projekt poprvé uskutečnil, a SWOT analýzu, ze které projekt vychází. Závěrečnou část práce jsem věnovala podrobnému popisu konkrétních činností jednotlivých dní příměstského tábora. Velkou výhodou byl fakt, že jsem děti, které se příměstského tábora účastnily, i vedoucí znala. V převážné části programu jsem tak mohla vycházet z konkrétních zkušeností. Všechny tyto skutečnosti vedly k lepšímu prožívání a větší pohodě dětí i vedoucích.

Celý projekt jsem pak za pomoci pracovníků Centra pro rodinu a dobrovolníků z řad studentů zdravotnických a pedagogických škol poprvé zrealizovala v průběhu léta 2017 v areálu Centra pro rodinu v Pavlovicích u Přerova.

Použité zdroje

Literatura:

DANIŠ, Petr, 2016. *Děti venku v přírodě: ohrožený druh?* Proč naše děti potřebují přírodu pro své zdraví a učení. 1. tištěné vydání (aktualizované a doplněné vydání původního e-booku autora). Praha: Ministerstvo životního prostředí. 76 s. ISBN 978-7212-610-1.

ELIADE, Mircea, 2006. *Posvátné a profánní*. 2. vydání, opravené. Praha: Oikoymenh. 147 s. ISBN 80-72981-75-7.

ERIKSON, Erik H., 2002. *Dětství a společnost*. 1. vydání. Praha: Argo. 392 s. ISBN 80-7203-380-8.

Hosana, 2007. Praha: Portál. 634 s. ISBN 80-7367-288-X.

JAN PAVEL II., 2006. *Teologie těla*. 3. rozšířené vydání. Praha: Paulínky. 599 s. ISBN 80-86025-99-3.

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina a KAPUCIÁNOVÁ, Magdaléna, 2013. *Činnosti venku a v přírodě v předškolním vzdělávání*. 1. vydání. Praha: Raabe. 144 s. ISBN 978-80-7496-071-0.

JUNG, Carl Gustav, 2001. *Výbor z díla IV. Obraz člověka a obraz Boha*. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka. 506 s. ISBN 80-85880-23-7.

KOMENSKÝ, Jan Amos, 1992. *Obecná porada o nápravě věcí lidských*. Část čtvrtá: Pampaedia. III. svazek. Praha: Nakladatelství Svoboda. ISBN 80-205-0228-9.

LACEY, Minna a GILLESPIE, Lisa a BOWMAN, Lucy, 2015. *Věda je zábava*. 1. vydání. Praha: Svojtka. 128 s. ISBN 978-80-256-1667-3.

LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana, 2006. *Vývojová psychologie*. 2. vydání, přepracované. Praha: Grada. 368 s. ISBN 978-80-247-1284-0.

LEBLOVÁ, Eliška, 2012. *Environmentální výchova v mateřské škole*. 1. vydání. Praha: Portál. 176 s. ISBN 978-80-262-0094-9.

LOCKE, John, 1984. *O výchově*. Edice Z dějin pedagogiky, svazek 24. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

- MASLOW, Abraham Harold, 2014. *O psychologii bytí*. 1. vydání. Praha: Portál. 320 s. ISBN 978-80-262-0618-7.
- NAGL, Lubomír, 2000. Desetiletí Centra pro rodinný život Olomouc 1990-2000. *Rodinný život*. **53**, 8-11. ISSN 1214-0856.
- OTTO, Rudolf, 1998. *Posvátno*. Praha: Vyšehrad. 160 s. ISBN 80-7021-260-8.
- PESTALOZZI, Johann Heinrich, 1903. *Jak Gertruda učí své děti: jádro ze spisu Jana Jindřicha Pestalozziho*. Praha: E. Beaufort.
- ŘÍČAN, Pavel, 2006. *Cesta životem*. Vývojová psychologie. 2. vydání, přepracované. Praha: Portál. 390 s. ISBN 80-7367-124-7.
- ŘÍČAN, Pavel, 2002. *Psychologie náboženství*. 1. vydání. Praha: Portál. 328 s. ISBN 80-7178-547-4.
- ŘÍČAN, Pavel, 2007. *Psychologie náboženství a spirituality*. 1. vydání. Praha: Portál. 328 s. ISBN 978-80-7367-312-3.
- ŘÍČAN, Pavel a JANOŠOVÁ, Pavlína, 2016. *Spirituální výchova v rodině*. 1. vydání. Praha: Portál. 176 s. ISBN 978-80-262-1098-6.
- Slovník cizích slov*, 1996. 2. doplněné vydání. Praha: Encyklopedický dům, s. r. o. 368 s. ISBN 80-90-1647-8-1.
- SMAHEL, Rudolf, 2010. *Rozhlasové přednášky o výchově dětí*. 2. vydání. Olomouc: Matice cyrilometodějská. ISBN 978-80-7266-346-0.
- STRÍŽENEC, Michal a KOŠČ, Ladislav, 2003. *Křesťanstvo a psychológia*. 1. vydání. Trnava: Spolok svätého Vojtecha. 236 s. ISBN 80-7162-411-X.
- VALIŠOVÁ, Alena a KASÍKOVÁ, Hana, 2011. *Pedagogika pro učitele*. 2. rozšířené a aktualizované vydání, dotisk. Praha: Grada. 456 s. ISBN 978-80-247-3357-9.
- VÁGNEROVÁ, Marie, 2017. *Vývojová psychologie*. Dětství a dospívání. 2. dotisk druhého, rozšířeného a přepracovaného vydání. Praha: Karolinum. 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.

VOŠAHLÍKOVÁ, Tereza, 2010. *Ekoškolky a lesní mateřské školy*. Praktický manuál pro aktivní rodiče, pedagogy a zřizovatele mateřských škol. 1. vydání. Praha: Ministerstvo životního prostředí. ISBN 978-80-7212-537-1.

Legislativní dokumenty:

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2017. *Školský zákon*. Aktuální znění zákona č. 561/2004 Sb. [online]. MŠMT, 2017 [cit. 2017-10-9]. Dostupné z: <<http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon>>

Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2010. *Vyhláška o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých*. Vyhláška č. 410/2005 Sb. [online]. MZČR, 2005 [cit. 2017-11-6]. Dostupné z: <<https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=60500&nr=410~2F2005&rp=15#local-content>>

Internetové zdroje:

AWO-Waldkindergarten. [online]. [cit. 2017-11-7]. Dostupné z: <<http://www.waldkindergarten-roesrath.de/>>

Centrum pro rodinu Ráj z. s. [online]. [cit. 2017-12-10]. Dostupné z: <<http://www.raj-pavlovice.cz/>>

Centrum pro rodinu Ráj z. s. [online]. *Výroční zpráva 2008* [cit. 2017-12-10]. Dostupné z: <http://www.raj-pavlovice.cz/images/vyrocka_2008_web.pdf>

Centrum pro rodinu Ráj z. s. [online]. *Výroční zpráva 2009* [cit. 2017-12-10]. Dostupné z: <http://www.raj-pavlovice.cz/images/vyrocka_2009_web.pdf>

Centrum pro rodinu Ráj z. s. [online]. *Výroční zpráva 2010* [cit. 2017-12-10]. Dostupné z: <http://www.raj-pavlovice.cz/images/vyrocka_2010_web.pdf>

Centrum pro rodinu Ráj z. s. [online]. *Výroční zpráva 2011* [cit. 2017-12-10]. Dostupné z: <http://www.raj-pavlovice.cz/images/vyrocka_2011_web.pdf>

Centrum pro rodinu Ráj z. s. [online]. *Výroční zpráva 2012* [cit. 2017-12-10]. Dostupné z: <http://www.raj-pavlovice.cz/images/vyrocka_2012_web.pdf>

Centrum pro rodinu Ráj z. s. [online]. *Výroční zpráva 2013* [cit. 2017-12-10]. Dostupné z: <http://www.raj-pavlovice.cz/images/v%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD_zpr%C3%A1va_2013.pdf>

Centrum pro rodinu Ráj z. s. [online]. *Výroční zpráva 2014* [cit. 2017-12-10]. Dostupné z: <http://www.raj-pavlovice.cz/images/vyrocka_2014_web.pdf>

Centrum pro rodinný život Olomouc, 2005 [online]. *Informace o nás*. [cit. 2017-12-10]. Dostupné z: <<http://www.rodinnyzivot.cz/?q=node/9>>

Foltýnek, Libor. *FotoLibb.com* [online]. Brno, [cit. 2018-03-2]. Dostupné z: <<http://www.fotolibb.com/galerie.php?g=ruzne>>

TEREZA, vzdělávací centrum, z. ú., 2017. *Jděte ven!* [online]. Praha: TEREZA, vzdělávací centrum, z. ú., [cit. 2017-11-6]. Dostupné z: <<https://jdeteven.cz/cz>>

Seznam příloh

Příloha č. 1 Plakát příměstského tábora

Příloha č. 2 Pravidla

Příloha č. 3 Zpěvník

Příloha č. 1 Plakát příměstského letního tábora

CPR Ráj pořádá
pro děti od 4 do 7 let

PŘÍMĚSTSKÝ TÁBOR DĚTSKÉHO LESNÍHO KLUBU

MÁME RÁDI PŘÍRODU

24. – 28. července 2017
denně od 8 do 16 hodin

Cena 1100 Kč, sourozenecká sleva 200 Kč/dítě
(cena zahrnuje oběd, dvě svačiny, pitný režim, program)

O děti se stará tým vedoucích, hlavní vedoucí Kateřina Doleželová

Kontakt: 605 732 307, raj.dolezelova@gmail.com
Přihlášky ke stažení: www.raj-pavlovice.cz

FotoLibb
FotoLibb.com

Obr. Klas a nebe (FotoLibb).

Příloha č. 2 Pravidla

Máme se rádi

Neubližujeme si

Bavíme se se všemi dětmi

Používáme slůvka „děkuji, prosím, promiň“

Odpouštíme si

Nikam nechodíme sami

Když se nám něco stane nebo nás něco bolí, řekneme to vedoucím

Pokud je nám smutno, můžeme přijít za vedoucími

Příloha č. 3 Zpěvník

Kočka leze dírou

Kočka leze dírou, pes oknem, pes oknem, nebude-li pršet, nezmoknem, nebude-li pršet, nezmoknem.

A když bude pršet, zmokneme, zmokneme, na sluníčku zase uschneme, na sluníčku zase uschneme.

Pam, pam, pampelišky (Hosana, 2007)

Pam, pam, pampelišky v žlutém klobouku, prý si posedaly ráno na louku.

Nakláněly k sobě zlaté hlavinky, jsou to malé děti, velké maminky.

Cink, cink, cinkilinky, modré zvonky zas, k písni konvalinky přidaly svůj hlas.

Chceme s nimi zpívat v jitru zářivém: Pán Bůh stvořil lidi, nebesa i zem.

Skákal pes přes oves

Skákal pes přes oves, přes zelenou louku. Šel za ním myslivec, pérko na klobouku.

Pejsku náš, co děláš, žes tak vesel stále? Řek bych vám, nevím sám. Hop – a skákal dále.